

iyi kitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

TUEMAY YAYINGRUBU

Dosya: Çizgilerle
anlatmak

İçinde peri olmayan
peri masalı...

Aşil: Budalaların
taptığı bir put

Kardeşim bir
şebek!

Haziran 2019 • SAYI 115
ÜCRETSİZDİR
www.iyikitap.net

ISSN 1308-8866

9 771308 886009

iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

MERHABA,

Haziran sayımızın dosya başlığı "Çizgilerle Anlatmak". Resimli kitaplardan grafik romana, çizgi romanlardan sessiz kitaplara, kısacası edebiyatın çizgiyle buluşma noktalarına göz atalım istedik. Yetişkin okurca zaman zaman küçümsenen, çoğunlukla sadece çocuklar için üretildiği düşünülen resimli kitapların dünyasına kabaca olsa da girmek, söz konusu önyargılara işaret etmek bizce önemliydi. Bu kapsamda Ayşegül Utku Günaydın'ın hazırladığı dosya yazımızın yanı sıra, grafik romanlarıyla tanınan değerli yazar Levent Cantek ile yaptığımız söyleşi de ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Dosya kapsamında ele aldığımız pek çok resimli kitapla birlikte *Ermeni Ninem*, *Evvel Zaman İçinde Dünya*, *Ormandan Çıkış*, *Yaşlı Adam* ve *Deniz* gibi grafik romanlar üzerine değerlendirme yazılarımızı da sayfalarımızda yer buldu.

Bu sayı aynı zamanda yayın döneminin son sayısı. İki aylık bir ara sonrası, yeni yayın dönemimiz Eylül'de başlayacak. İyi kitaplarla *İyi Kitap* sayfalarında buluşmak dileğiyle...

Keyifli okumalar!

Safter Korkmaz

iyikitap Aylık Yaygın Süreli Yayın / 15.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866

İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat

Yayın Yönetmeni: İlke Aykanat Çam

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Safter Korkmaz • **Yazı İşleri:** Suzan Geridönmez

Tasarım: Burak Tuna • **Grafik Tasarım:** Nayime Serbest • **Kapak İllüstrasyonu:** Kıymet Ergöçen

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti. Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB

22. Cadde No: 6 Malıköy / Ankara 0 (312) 284 18 14

İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancak - Konak / İzmir

Tel: 0(232) 463 46 38 • **e-posta:** iyikitap@tudem.com

www.iyikitap.net [f iyikitapdergisi](https://www.facebook.com/iyikitapdergisi) [@iyi_kitap](https://www.instagram.com/iyi_kitap)

35. YIL
TUDEM
YAYIN
GRUBU

Sığınacak Bir Ada

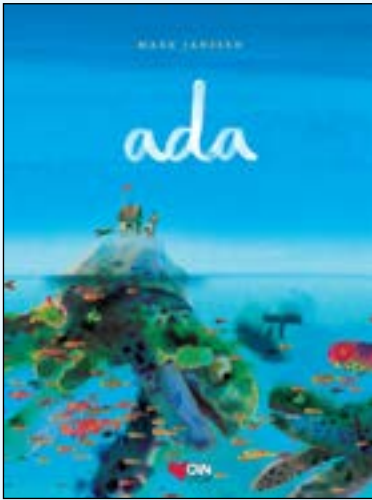
Okyanusun ortasında gerçekleşen fırtınadan sağ kurtulan baba, kız, köpek ve ada zannedip sığındıkları bir deniz kaplumbağasının hikâyesi bu.

Yazan: Sanem Erdem

Bu yazının konusu olan kitabı tanıtmak için tüm hikâyeyi açık etmem gerekecek ama sorun olacağını sanmam. Zira her seferinde farklı farklı detayları göreceğiniz için bir kez okumak yetmeyecektir.

Resimlemiş olduğu kitapların sayısı 450'yi bulan Hollandalı çizer Mark Janssen'i, hem yazıp hem resimlediği ilk kitabı *Sıradan Bir Gün* ile tanıyoruz. Yazıp resimlediği son kitabı ise yine Can Çocuk'tan çıkan *Ada* ve Sinan Çakmak tarafın-

Ada
Mark Janssen
Türkçeleştiren: Sinan Çakmak
Can Çocuk Yayınları, 32 sayfa

dan orijinal dili Felemenkçeden başarıyla Türkçeye kazandırılmış. Okyanusun ortasında gerçekleşen fırtınadan sağ kurtulan baba, kız, köpek ve ada zannedip sığındıkları bir deniz kaplumbağasının hikâyesi bu. Kediniz kucağınıza yatınca onu rahatsız etmemek için kılınızı bile kıpırdatmazsınız ya, bu ada-kaplum-

bağa da yeri gelince kaya gibi sağlam durarak, yeri gelince yavrularını korumaya çalışan bir anne kuş gibi gözünü karartarak konuklarını rahat ettirmeye çalışır. Mevsimler geçer, kuşlar göçerken sonunda ufukta bir gemi görünür ve kaplumbağa, kendini hiç belli etmeksizin koruyup kolladığı konuklarını emin ellere teslim eder. Oysa küçük kız her şeyin farkındadır ve koruyucularına teşekkür etmeden "Ada'yı" terk etmek istemez.

Okurken, sayfalarını çevirip sadece rengârenk resimlerine bakarken ya da kapağını kapatıp düşünürken başka başka öyküler, başka başka anlamlar bulabileceğiniz bir kitap *Ada*. Gizlice yapılan iyilik, zor koşullardan kaçıp sığınanlara merhamet, yapılan iyiliğe minnettarlık... Aklıma mültecileri getirdi mesela. Anneleri ve babaları da umudu da...

32 sayfalık bu dev kitap, detaylara dolu renk ve desen şöeniyle ta künye sayfasından başlayarak okuru yakalayıp kendisine tekrar tekrar bağlıyor. Okumayı bilmeyen küçük çocukların da onlara eşlik eden ebeveynlerinin de sayfalarını saatlerce çevirip kendi öykülerini çıkarabilecekleri *Ada'nın* resimli kitap söz konusu olduğunda örnek verilebilecek kitaplardan biri olduğunu düşünüyorum. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

Çağdaş Bir Anlatım Biçimi Olarak Resimli Kitaplar ve Grafik Romanlar

Büyük gündemlerin yer kapladığı, zamanı iyice daralan yetişkinler için resimli kitaplar, ilham verici, yaşamdaki ayrıntılara körleşmelerini engelleyici küçük sığınaklardır.

Yazan: Ayşegül Utku Günaydın

Okuma alışkanlıklarındaki farklılıklar kitap üretim dünyasını da etkiliyor. Okurun değişen beklentileri, ihtiyaçları ve yeni arayışları yazar, çizer ve yayıncıları uzun süredir farklı anlatım biçimleri üzerine düşünmeye ve üretmeye itiyor. Bütün dünyada eğilim olarak görselliğin, edebiyatın her alanına sızdığını, disiplinler arası çalışmaların çoğaldığını, bunun bir sonucu olarak görsel çalışmalarla metin işbirliğinin arttığını görüyoruz. İllüstrasyonlu kitapların tarihi, çok daha eskilere dayansa da yükselişi aslında 18. ve 19. Yüzyılda, romanın yükselişiyle paraleldir. Çok önemli edebiyat yapıtlarının bu dönemde resimlerle birlikte basıldığını görürüz. Gustave Doré'nin Dante'nin *İlahi Komedyası*'sı başta olmak üzere pek çok eser için ürettiği resimler ve Harry Clarke'ın Edgar Allan Poe'nun öyküleri için yaptığı illüstrasyonlar, dönemin ünlü örnekleri arasındadır. 20. yüzyılda bu eğilimin yön değiştirdiğini, resimli kitapların artık daha ziyade çocuk edebiyatıyla ya da popüler edebiyatla ilişkilendirildiğini görürüz. Sanat ve edebiyatta değer atfetme meselesi her dönem değişiklik göstermiştir. Bir dönem değerli bulunan eserler, bir başka dönem rağbet görmeyebilir. Tıpkı çizgi romanın uzun yıllar salt popüler edebiyatın bir ürünü sayılması ve "değersiz" görülmesi gibi. Bugün ise resimli kitapların, salt çocukların ihtiyacına yönelik ürünler

olmadığını, yetişkinlerin de resimli kitaplara aslında aynı oranda ihtiyacı olmasının yansımalarını yayıncılık eğilimlerinden ve üretimdeki hızlı artıştan gözlemleyebiliyoruz. Aynı şekilde çizgi romanın bir kolu olarak gelişen grafik romanların yükselişte olması da bu anlatım arayışının bir yansımasıdır. Resim-metin işbirliğinin arttığı, resimli kitapların tekrar yükselişte olduğu bir dönemdeyiz. Fakat Türkiye'de yaygın eğilim, hâlâ resimli kitapların çocuklar için üretildiği yönünde. Hatta kitap tanıtımı yapan ya da eleştiri yazısı yazanlarda da bu tutumu görmek mümkün.

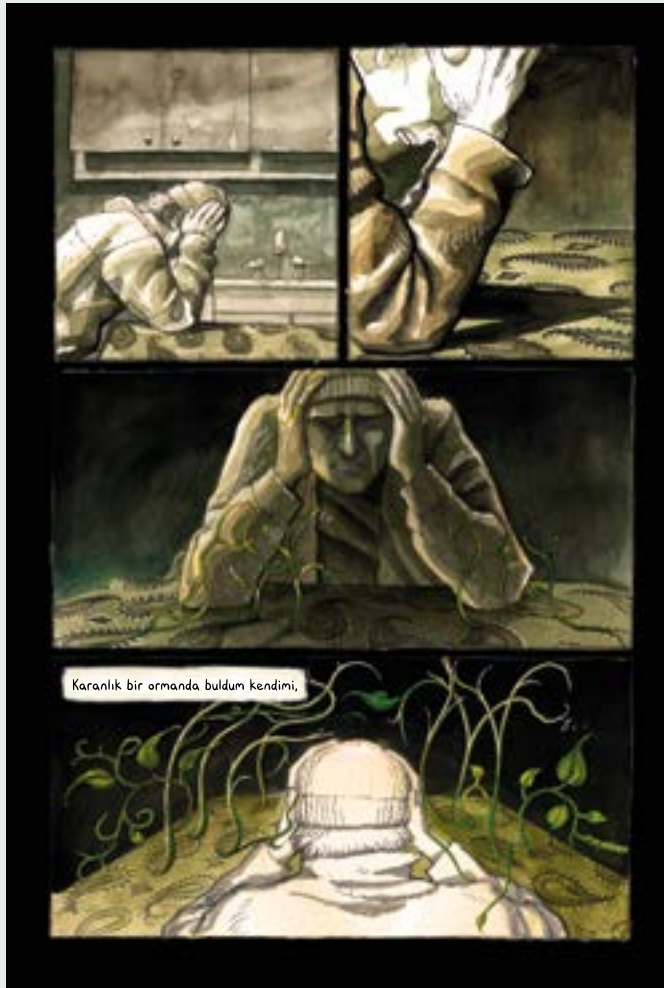
Okul öncesi dönem ve ilk okuma evresi açısından resimli kitapların önemi elbette tartışılmaz. Bu noktada görsel okuryazarlığın erken yaşta kazandırılacak, dolayısıyla doğuştan değil sonradan edinilen bir yetenek olduğunu belirtmek gerekiyor. Resimli kitaplar, salt çocuklar için de değildir üstelik. Bugünün yayıncılık anlayışı ve okur beklentileri bakımından resimli kitap ile yetişkin okur ilişkilenişinden söz etmek gerekirse burada asıl vurgulanması gereken, az sözcükle, ağırlıklı olarak görsel yolla anlatılan hikâyelere, en az çocuklar kadar yetişkinlerin de ihtiyacı olduğudur. Ebeveynler genellikle çocuklarına bu tür kitapları okuyarak resimli kitapların gücünden nasiplenirler ama aslında vurgulanması gereken, dönem açısından yetişkinlerin resimli kitaplara her zamankinden daha

çok ihtiyaçları olduğu gerçeğidir. Büyük gündemlerin yer kapladığı, zamanı iyice daralan yetişkinler için resimli kitaplar, ilham verici, yaşamdaki ayrıntılara körleşmelerini engelleyici küçük sığınaklardır. Her yaş için üretilen ve bunu hakkıyla beceren, edebi ve görsel gücü yüksek resimli kitapların temel özelliği, tıpkı şiir gibi duygu ve düşüncelerin iyice süzülerek edebi bir forma girmesi, zaman zaman farklı katmanları ile farklı anlam evrenlerine olanak tanınması, genellikle evrensel bir temayı, bazen küçücük bir fikri, duyguyu ya da gündelik yaşam içinde körleştiğimiz bir meseleyi ele almasıdır.

Bir çocuk ile yetişkin bir birey, elbette resimli kitaplarda yer alan imgeleri ve hikâyeyi farklı alımlayabilirler. John Berger'in *Görme Biçimleri*'nde¹ belirttiği gibi "Her imgede bir görme biçimi yatar [...] Her imgede bir görme biçimi yatsa da bir imgeyi algılayışımız, onu değerlendireşimiz görme biçimimize de bağlıdır" (s10). Yetişkin bir birey söz konusu olduğunda okuma biçiminde dünya görüşü, kişinin yaşadığı toplum, kültür gibi faktörler, onun imgeleri yorumlamasını etkileyecektir.

SESSİZ KİTAPLAR SAYISIZ HİKÂYENİN KAPISINI AÇAR

Resimli kitapların bir kolu olarak gelişen sessiz kitapların üretiminin de son yıllarda arttığını söyleyebiliriz. Bu görsel anlatım biçimi, okurun imgeleri ve sözcükleri takip ederek klasik okuma deneyimini

dönüştüren, yeni yöntemler öneren bir alan. Çok önemli kavramları, yeniden yorumlamaya açan, anlamı yeniden inşa eden kitaplar aynı zamanda. En önemli özellikleri de çeviri ve düzelti süreci gibi yayınevlerinin editoryal sınırlarına takılmayan; zaman, mekân gibi sınırları aşan evrensel çalışmalar olmalarıdır. Aynı zamanda okuru, öykünün anlatıcısı olmaya davet eden kitaplardır. Okur, bu kitaplar aracılığıyla gönüllü olarak imgeleri anlamlandırarak boşlukları tamamlar ve aslında yeniden bir hikâye kurar. Sessiz olması, kitabın dil gibi sınırları aşarak dünyayla doğrudan iletişim kurmasını sağlar üstelik. Dolayısıyla çocukların hikâye oluşturma, bakışını algılama, hayal gücünü geliştirmesi için ihtiyacı olduğu kadar

yetişkinlerin de bu tür resimli kitaplara ihtiyacı vardır. Üstelik sessiz kitaplar, onlarca değişik hikâye anlamına da gelir.

Ödüllü çizer ve yazar Shaun Tan, Umberto Eco'nun kavramını kullanarak "açık yapıt" olarak tanımladığı sessiz kitabı *Uzak* ile okura edilgen değil, tam tersi aktif bir rol biçer. Tan, kitaplarının okur kitlesinin kim olduğu sorusuna da aynı şekilde yanıt verir. Yapıtları, yediden yetmiş yaş grubu olarak da çok geniş bir kitleye seslenmektedir. Sanatçı, burada belirleyici unsurun hayal gücü olduğuna işaret etmektedir. Ona göre sessiz bir kitap, yaratıcısının çizgiler aracılığıyla bir oda inşa ettiği ve okuru içine davet ettiği bir mimarlık işidir. Sanatçı bu yolla okuru, yarattığı bu mekânın içine yani "içeri" davet eder. Davetin kabul edilmesi ile çoğul okumanın kapıları aralanacak ve anlam evreni genişlemeye devam edecektir.

1 John Berger. *Görme Biçimleri*. Çev. Yurdanur Salman. İstanbul: Metis Yayıncılık, 1999.

Sessiz kitapların kolektif biçimde okunmasının sağlayacağı katkılar üzerine öğretmenlerin de mutlaka düşünmesi gerekiyor. Sessiz ya da resimli kitapların disiplinler arası ve eleştirel düşünceyi geliştireceğini hesaba katmanın pek çok getirisi olacaktır. Çünkü

okur olarak çocuğun ikonografik çözümlene yapması ve kendi estetik deneyimini dilsel anlatımın olanaklarından yararlanarak aktarması, belki de pek çok öğretim tekniğinden daha faydalı olacaktır. Sessiz kitaplar, bireyi imgeler arasında dolaştırarak zihnin, her biri yaratıcılığın farklı damarlarına uzanan zemininde gezinme imkânı sunar. Okur bu kitaplar aracılığıyla bir nevi ikonografik çözümlene yapmış olur. Bir başka deyişle imgelerin çözümlene öykü ve alegorilerin saptanması işidir bu. Dolayısıyla sessiz kitapların mutlaka çağdaş eğitimin bir parçası olması gerekiyor.

Mel Tregoning'ın *Küçük Şeyler*, Can Göknil'in *Kimi Uçar Kimi Koşar*, Deniz Üçbaşaran'ın *Annemin İçindeki Ses, Dalga, Şemsiye* ve ilk bölümü sessiz olan *Kırmızı Ringa* ve *Canavar! Canavar?* son dönemde yayımlanan sessiz kitaplara birkaç örnek olarak verilebilir.

GRAFİK ROMANIN YÜKSELİŞİ

Resim-metin işbirliği dediğimizde çizgi romanın önemli bir kolu olan grafik romanın yerinden de söz etmek gerekiyor. Aslında kökleri daha eskilere dayansa da bir anlatım biçimi olarak grafik romanın

yükselişte olduğunu görüyoruz. Uzun bir dönem çizgi romana karşı Türkiye'de gelişen ciddi bir önyargı söz konusuydu. Edebi ve görsel değeri olmadığı gerekçesiyle "zaman kaybı" olarak nitelendirilen

bu kitapların, çocukları ve gençleri eğitimden geri bıraktığına inanılıyordu. Bugün ise edebi ve estetik açıdan bu eserlere atfedilen değer yine artması söz konusu. Toplumsal sorunları ele alan grafik romanların, gelecekte kurmaca dışı kitaplara alternatif olacağı hatta yerini alacağı iddia ediliyor. 2018 Frankfurt Kitap Fuarı sırasında yayımlanan dergiler de bunu söylüyordu.

Toplumsal sorunların resimli romanlar ile anlatıldığına etki güçlerinin de arttığını söyleyebiliriz. Teorik ve akademik yazılarla ulaşamayacağınız ya da ulaşma potansiyeliniz olsa bile zamanı kısıtlı çağdaş insana erişmek için bu tür grafik romanların artması çok önemli. İngiliz aktivist Kate Evans'ın *İlmekler* adıyla Türkçede yayımlanan *Threads* adlı çalışması, yakın tarihe odaklanarak Fransa'nın Calais kentindeki mülteci kampında yaşanan dramları gerçeği deforme etmeden ele alan, bunu yaparken haber-röportaj türünden yararlanan ve resim, fotoğraf, metin işbirliğiyle üretilmiş disiplinler arası bir çalışma. Bu tür kitaplar, farklı teknikleri kullanmaya teşne oldukları için artık disiplinler arası çalışmalar bekleyen bugünün okuruna da daha çok hitap ediyor. Üstelik salt toplumsal sorunları ele alan eserler değil, bir roman tadı verecek kadar edebi bir dile sahip, estetik gücü yüksek görsellerin eşlik ettiği, okurda defalarca okuma isteği uyandıran grafik romanlar üretiliyor. Nasıl başucu kitaplarımız varsa artık başucu grafik romanlarımız da var. Grafik roman dediğimiz kitaplar, aslında kendi içinde o kadar çeşitlidir ki okur, nasıl bir okuma deneyimi arzu ediyorsa bunu yakalaması eskiye oranla çok daha kolay. Depresyonu anlatan bir kendine yardım kitabından tutun, öncü kadınların oy hakkı mücadelesine, bireysel mücadele hikâyelerinden tarihe tanıklık eden kitaplara çok farklı konularda grafik romanlar var günümüzde. Sürekli ölüme meydan okuyan, gücün sembolü, yenilmez karakterle iyi-kötü karşıtlığı gibi belli izlekler üzerinden kurgulanan eserlere bir alternatif olarak çağdaş insanın yaşantısını ya da günümüz dünyasının sorunlarını ele alan, hikâyesi ve görselleri ile bir roman tadı veren, estetik açıdan özgün ve yenilikçi çalışmaların daha fazla üretildiğini görüyoruz. Tabii buradaki en önemli konulardan biri Türkçe üretimin artması gerekliliği. İllüstratörlerle editörlerin/ yayıncıların daha çok bir araya gelip proje üretmesi gerekiyor. Yayıncının deneyimlerini illüstratörlere aktarmasıyla ve karşılıklı yapılacak fikir-alışverişleri ile yerli üretim de artacaktır.■

Hayalleri kalelere sığmayan çocuklar için

Olivier de Solminihac

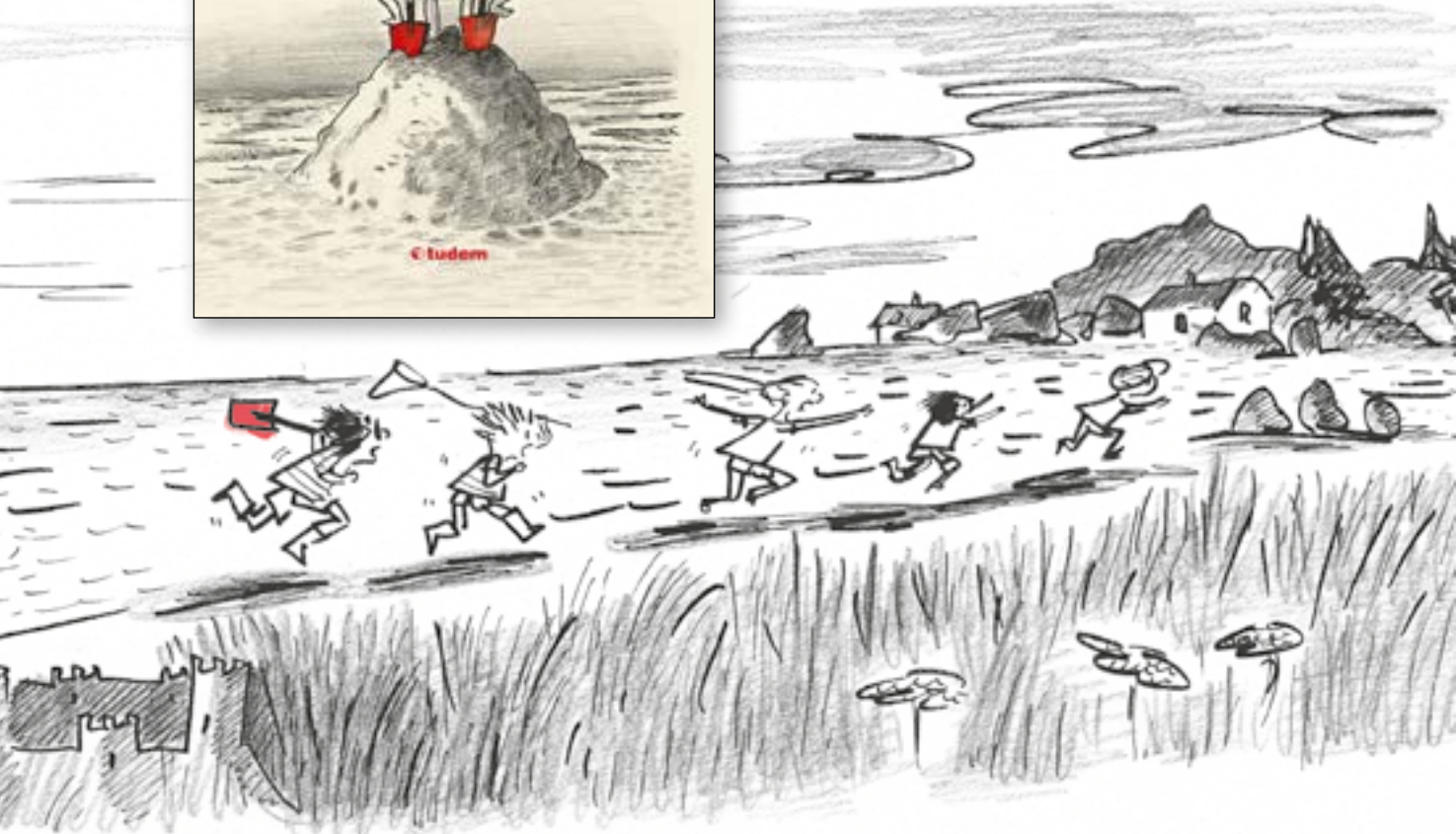
Hayalden Kaleler

Resimleyen Marie de Salle

© tudem

Neye Benzer Gelecek isimli kitabından tanıdığımız Olivier de Solminihac'ın kaleme aldığı, Marie de Salle'in resimlediği *Hayalden Kaleler*; okurlarını, kahraman ruhlu küçük bir çocuğun renkli iç dünyasına konuk ederek, kırgınlıklar ve özlemle sınıranan içten bir kendini tanıma öyküsü anlatıyor.

tudem.com

f t i o tudemyayingrubu

tudem

ÇİZGİ ROMANDAN GRAFİK ROMANA...

“Popüler olan her şey kamuoyunda ve siyasi iktidar nezdinde tedirginlik yaratır. Çizgi romanın çok sattığı, popüler olduğu, çocukların çizgi romanların asıl okuru olduğu zamanlara bakarken popülerlikle ve kontrol dışına çıkan şeylerle ilgili gerginliği hesap etmemiz gerekiyor.”

Söyleşi: **Safter Korkmaz – Levent Cantek**

Safter Korkmaz: *Çocukluğumda (‘70’li, ‘80’li yıllar), çizgi roman okumak ayıplanan bir şeydi. Aileler, öğretmenler uzak durmamızı isterlerdi, bu “zararlı içerik”ten. Çoğunlukla gizli kapaklı takip ettiğimiz yayınlardı çizgi romanlar. Bugün, daha farklı bir atmosferden söz etmek mümkün sanırım. Gerek çizgi roman gerek grafik roman, okuruyla daha rahat buluşuyor. Bir anlamda “zararlı” olmaktan, “okunabilir” olmaya uzanan bir yolculuk oldu bu... Siz nasıl değerlendiriyorsunuz Türkiye’de çizgi romanın yolculuğunu? İçerik, okur kitlesi, yayın kalitesi, tema çeşitliliği gibi kıstaslardan bakarak dönemlere ayırmak mümkün mü bu süreci? Bir de grafik roman nerede dahil oldu meseleye?*

Levent Cantek: Popüler olan her şey kamuoyunda ve siyasi iktidar nezdinde tedirginlik yaratır. Çizgi romanın çok sattığı, popüler olduğu, çocukların çizgi romanların asıl okuru olduğu zamanlara bakarken popülerlikle ve kontrol dışına çıkan şeylerle ilgili gerginliği hesap etmemiz gerekiyor. Türkiye’de çizgi roman aşağı yukarı elli yıl boyunca sadece pedagogları değil entelektüelleri de endişelendirmişti. Çizgi romanlardaki mesajın sırınga gibi çocuklara ve okurlara zerkedildiğine

inanılıyordu. Hani bu mesaj nasıl anlaşılıyor veya çizgi romanın okuru olan çocuk nasıl bir çocuk sorusu akla getirilmiyordu. Bunun üstüne Ortodoks Marksizm eleştirileri de eklendi. Bugün daha farklı bir atmosfer var tespitini yapıyorsak, bu çizgi romanın artık çok satmamasıyla da ilgili. Eskisi gibi rağbet görmüyor, hayat değişti, dergicilik can çekişiyor vs. Çizgi romanlar artık çocuklara değil yetişkinlere ve özellikle kitap okuruna hitap ediyorlar. Bütün bunlara çizgi roman üreticilerinin endüstriyel kodların dışına çıkmaz arzularını, sanat ve estetikle ilgili kişisel isyanlarını ekleyelim. Eskiden de ayrıksı ve ortalamanın üzerinde işler ve denemeler vardı ama akacak mecra bulamıyorlardı. Şimdi buluyorlar. Geçmişte piyasa dergilerle şekilleniyordu ve kitapçılarda kendine yer bulamıyordu, daha çocuksuydu ve serüven ağırlıklıydı. Bugün dergiler yok, albümler ve nitelikli basılan, dikkatle hazırlanan kitaplar var. Geçmişle kıyaslarsak çok daha zengin bir yayın çeşitliliği olduğunu söylemek gerekiyor.

S.K.: *Çizgi roman ve grafik roman arasındaki farklılıklardan söz etmenizi istesek? Nedir iki türü ayıran?*

L.C.: Temel farklılık anlattıkları hikâyeye ilgili. Yaşlanabilen, yenilebilen, ölebilen kahramanları olur grafik romanların. Batman veya Ken Parker'ın ayrıksı bir macera yaşaması onu grafik roman yapmaz. Ayrıksı serüvenler yaşayan bir seriyal yapar. Biz orada, her ne anlatılırsa anlatılsın muktedir, her şeye gücü yeten bir kahramanı takip ederiz. O yayını kahramanı için satın alırız. Yazarı çizeri o kitabı kendi imkânlarıyla yayınlıyor diye, küçük bir yayınevi çıkarıyor veya tek albümde bitiyor diye bir kitap grafik roman olamaz. Çoksatar kitap olmak, bir mantığı gerektirir, içeriği ta baştan belirler, satar ya da satmaz o ayrı bir şey. Grafik romanlar bu bakımdan bir tepkidir ve zaten o refleks, edebi bir dilin taşıyıcısı olmayı gerektirir. Çok satarlıkla, çizgi romana özgü düalizmlerle veya kahraman özdeşleşmesiyle mesafelidirler.

S.K.: Geçmişe göre olumlu yönde bir gelişme olsa da konu resimli kitaplar, çizgi romanlar, karikatürler olunca hâlâ küçümseyici bir tavır gösteren okur sayısı az değil. Bu türlerin ürünlerine, önemsiz ya da çocuklara has şeylermiş gibi davranıyor pek çokları. Burada çarpık bir "entelektüel okur" olma çabasından söz edebilir miyiz? Siz nasıl değerlendiriyorsunuz, okurun çizgiyle sınavını?

L.C.: Bu konuda yapacak pek fazla bir şey yok. İnsanlar bir şeyi güzel bulurken, bu tespiti yaparken mutlaka bir başka şeyi küçümsemek istiyorlar. Bunu yaparak o güzelliği seçen kendilerine kıymet vermiş oluyorlar. Sadece çizgi romanla ilgili değil, edebiyat okuru da bunu yapıyor, şu yazarın sadece iyi olması okura yetmiyor, diğer yazarlara beş basması gerekiyor. Dikkatle ne diyor diye bakınca şunu görüyorsunuz. Benim sevdiğim sanatken, benim sevdiğim ede-

biyatken benim sevmediklerim yani diğerleri çöp, palavra ve aptallık demek istiyorlar. Herkes bu yargılardan etkileniyor, sosyal medyanın etkileri de var bu dilin içinde. Herkes bağırarak konuşuyor, bağırarak da kavga etmek demek... Başka türlü fark edilmediklerinin farkında insanlar...

S.K.: Genel edebiyat okurundan ayrı bir çizgi roman/grafik roman okur tipinden (belki de ayrı ayrı iki tipten) söz edebilir miyiz? Okurun türlerle ilişkilenişi nasıl?

L.C.: Sadece bizde değil her yerde bir değişim oldu. Okurun yaş ortalaması yükseldi. Çizgi romanların edebi niteliği değiştikçe, gördüğü entelektüel ilgiye bağlı olarak yeni okurlarla tanıştı. Geleneksel çizgi roman okuru erkeklerdir, serüven anlatılarını takip ederler. Son otuz yılda mangalar (Japon çizgi romanı) genç kadın okur getirdi, grafik roman da edebiyatseverlerin ilgisini çekti. Geçmişle karşılaştırdığımızda bu kadar kadın okur yoktu ve edebiyat okuru tür olarak çizgi romanla ilgilenmezdi. Bugüne gelirsek, benim çizgi romana başladığım yaşlarda olan bir çizgi roman okurundan söz edebilmek mümkün değil. En genç okur 13-14 yaşında olabilir. Onlar da Hollywood'la evrilen bir okur kitlesi...

S.K.: Grafik romanlarınızın okurlarını göz önünde bulundurduğunuzda, genç okurun ilgisini ve eserlerinizle kurdukları bağı nasıl değerlendirirsiniz? Buradan hareketle, çocuk ve gençlerin, söz konusu türlerle etkileşimi üzerine neler söyleyebilirsiniz?

L.C.: Anlattığım hikâyelerin niteliğinden dolayı farklı bir okurum olsun istiyordum. Altı yıl önce pek grafik roman yayımlanmıyordu ve doğrusu, benim grafik roman diye bir şey uydurduğumu sanan üreticiler, koleksiyoncular ve okurlar dahi oldu. Dünyada

ne olup bitiyor pek ilgilenmeyen bir toplumuz, çizgi roman dünyamız bundan azade değil. Çizgi roman satışlarını, yıllara bağlı olarak değişen okur ilgilerini takip etmeye çalışırım. Grafik romanın bizde de karşılık bulacağını ve türün günbegün çoğalacağını tahmin ediyordum. Çizgi roman daha çok nostaljiyle konuşuluyor, grafik romansa sanata ve edebiyata yakın durarak yarına da kalacak işler çıkartıyor. Okurla etkileşim meselesiyse biraz karışık, bir şeyi bugün anlatıyorsanız aslında aktüel anlatırsınız ama ürettiklerinizle geleceğe de kalmalısınız. Hikâye, film, roman ya da çizgili bir anlatı hiç fark etmez, konuşulmazsa yaşayamaz. Etkileşim, piyasa arzıyla da oluşabilir. Amerikan süper kahramanları çizgi romanları bizde pek satmazdı. Sinema ve oyuncaklar öyle bir değiştirdi ki... şimdi çok satıyorlar. Çünkü tüm dünyada çok konuşuluyorlar.

S.K.: Resimli kitap, grafik roman, çizgi roman gibi çizgiye dayalı eserlerin, çocuk ve gençlerin okuma deneyimlerine ne tür katkılarından söz edebilirsiniz?

L.C.: Çizgi romanlar bu konuda bir servis aracı gibi görülürler. Yani çocuğun daha yüksek sanata veya okuma alışkanlığına ulaşabilmesi için kullanılan bir araçtır çizgi roman. Tabii ki böyle bir şey yok. Kendine özgü bir anlatım aracıdır ve böyle

bir pedagojik sorumluluğu olamaz. Okumayı çizgi romanlardan öğrendim diyen çok insan duydum ama bu ölçülebilir bir şey değil. Çocuksanız, size dokunan şeylerle ilgileniyorsunuz. Okumayı sürdürürseniz, keşfediyorsunuz ve okuma çeşitliliğiniz ister istemez genişliyor. Çizgi roman okumayı hiç bırakmamış biri olarak söylüyorum, çizgi romanlar sayesinde daha iyi bir okur oldum diyemem ama bana hız kazandırmış olabilir. Pek akla gelmiyor ama okumak bir eğlencedir de ve ben çocukken kimi çizgi romanlar bana çok eğlenceli geliyordu. Dokunmak dediğim bu.

S.K.: Son yıllarda gerek çeviri gerek Türkçe yayımlanan grafik roman / çizgi roman sayısında bir yükseliş var. Bu yükseliş devam edecek mi sizce? Okurda karşılığını buldu mu süreç?

L.C.: Ben yükseliş demezdim, çoğalma ve çeşitlilik belki daha doğru... İyi hikâye, okurda karşılığını bulur. Bence, tüm dünyada şu oldu, yazarları çizerleri, sadece çizgi roman üretmek geçinebiliyordu, şimdi bu, en azından eskisi kadar mümkün değil. Ben karamsar değilim, ne olacak dersiniz eğer, tıpkı edebiyatçılar gibi, başka işlerin yanında iş üretecekler artık. Ve bu da onları, sanata ve edebiyata yakınlatacak, ticari kaygılardan uzaklaştıracak.

Tüm dünya çocuklarının
severek okuduđu yazar
Julia Donaldson “Dev Zıplak”
ile hep kitap'ta!

14 Haziran'da
raflarda!

Ödüllü yazar Julia Donaldson ile ödüllü çizer Helen Oxenbury imzasını taşıyan
“Dev Zıplak”, delikten gelen sesin kime ait olduğunu öğrenmeye çalışan, Tavşan'ın
arkadaşları Kedi, Ayı ve Fil'in muzip hikâyesini konu alıyor.

hep_kitap
hepcocukhepkitap
hepkitapp
hepkitap.com.tr

Genel Dağıtım PUNT

hep
kitap

İnsanın ve dünyanın kayıp ruh parçaları

Yazan: Mehmet Erkurt

İngiliz illüstratör ve yazar Isabel Greenberg'in Türkçedeki ilk kitabı *Evvel Zaman İçinde Dünya*, seçtiği özgün grafik romanlarla dikkat çeken Desen Yayınları tarafından kısa süre önce yayımlandı. İngiltere'deki ilk baskısını 2013'te yapan kitap, yirmilerindeki sanatçının da yayımlanan ilk grafik romanı.

Evvel Zaman İçinde Dünya
Isabel Greenberg
Türkçeleştiren: Damla Kellecioğlu
Desen Yayınları, 176 sayfa

RUHUN KAYIP PARÇASI

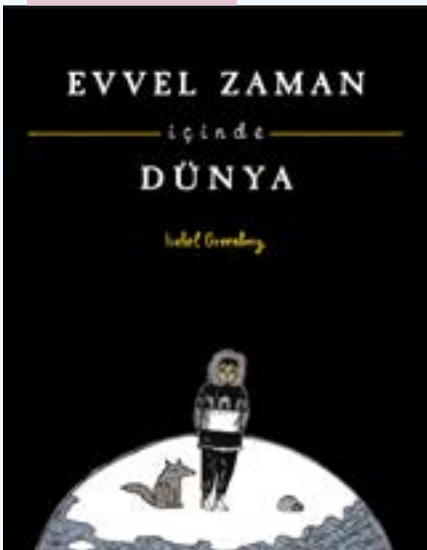
Dünyada, zamanda ve hatta zamansız boyutta büyük bir yolculuğa çıkıyoruz şimdi. Hep birlikte, Kuzey Adamı'nın ruhundaki kayıp parçayı arıyoruz. Yolculuğu büyük kılan şey ise uğranılan yerlerin sayısından çok öte.

Kuzey Adamı, on üç yaşındayken ruhundaki eksikliğin farkına vardı. Onu çok seven üç anne tarafından büyütülmüştü ve ruhu, çocukken, bedeniyle birlikte üç parçaya bölünmüştü. Her parça, o ebeveynle yaşadığı hayatın ve deneyimin izlerini taşıyordu. Psikolojik kalıtım, tıpkı bizler gibi, her parçayı farklı biçimlendirmişti. Sonra bu üç parça, çocuk on üç yaşına ulaştığında bir araya geldi. Ebeveynlerini ruhunda taşıyan tüm zamanların çocuğu, ergenlikle bir-

likte yeniden doğdu. Ama yetişkinliğe adım atarken, kendini daha çok fark etmeye, konumlandırmaya başladı: Ruhunun bir parçası eksikti. Aşına olduğumuz, belki en çok ergenlikte hissettiğimiz, yetişkinliğin farklı evrelerinde de yüzeye çıkan o tanımlaması zor "eksiklik". Bunu tamamlamasının tek bir yolu var: Kayıp parçanın peşine düşmek.

Yolda geçen zaman ve edinilen deneyim, yetişkinliğe atılan bir adım. Yol, hem içsel bir yolculuk, hem de hayatı ve kendini tanımak demek. Ergenlikte başlayan bu oluşum ve büyüme hikâyesi, bir açıdan *bildungsroman* belki de. Tıpkı Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin Kutsal Kâse'yi arayışı, tıpkı *Yerdeniz Büyücüsü*'ndeki Ged'in yolculuğu gibi: Ötekini ararken kendini bulma yolculuğu.

Kuzey Adamı, farklı diyarlarda farklı halklarla tanışıyor. İnsanı ve toplumu tanıyor. Kültürü, inançları, sınırları ve çelişkileri görüyor. Yıllar sonra da ruhunun eksik parçasını, "ruh eşiyile" tamamlıyor. Böylece Aristofanes'in dilinde hayat bulan Platon'un aşk felsefesi kurgulanmış oluyor. Ancak bu da yetmiyor. Çünkü ruh eşiyile bedenleri yakın-

laşamıyor. Aralarında, nedeni açıklanamayan bir manyetik alan var. Tanışarak, sözle, karşılıklıla anlayışla, belki en çok da sabırla aştığımız o alan gibi. Böylece başlıyorlar birbirlerine hikâyelerini anlatmaya. Hayatın döngüsü, hikâyelerle sürüyor.

DÜNYANIN HİKÂYESİ

Kitabın orijinal adı, *The Encyclopedia of Early Earth*, yani erken dünyanın ansiklopedisi. Kitabın, özellikle sonunda yer alan ansiklopedik bilgiler dışında ana hikâyeyi besleyen hikâyelerden ve bağımsız ek hikâyelerden oluştuğu düşünülürse, çeviride tercih edilen *Evvel Zaman İçinde Dünya*'nın çok daha uygun olduğunu düşünebiliriz. "Evvel zaman içinde"nin anlatıya, rivayete, yaptığı gönderme, tarihimizin de bir anlatı olduğunu ve "bugün"de hayat bulduğunu hatırlatıyor. Tarih, belgelerle, dayanaklarla, stratejilerle, siyaset ve hayal gücüyle biçimlenen, öne çıkarılmış ya da geride bırakılmış öykülerden mürekkep bir kurgudan ibaret.

Evvel Zaman İçinde Dünya için grafik roman desek de, "roman" özelliği bilhassa vurgulanmalı. Kişi, aile, toplum, kültür, sistem, devinim, beşeri bağlantılar, mikrodan makroya bütün katmanlar bu eserin merkezine dokunuyor. Yaradılış miti, pek çok mitin bir araya gelişiyse yeniden yazılıyor. İskandinavya'dan Mezopotamya'ya uzanan farklı halkların destanları, folklorları, arka kapakta da ifade edildiği üzere arkeotipleri, tanrıları, büyücüleri, şifacıları bir araya geliyor. Babil Kulesi, Nuh'un Gemisi, Havva ile Adem, Kabil ve ilk cinayet artık yeni bir Genesis'in, yeni bir ulvi kurgunun unsurları. Hikâyenin engin, derin tarihsel ve coğrafi kapsamı, desenlerle ve üslupla da desteklenen özgün bir absürtlük ve naiflik içeriyor. Bu, hikâyeye yalnızca tat katmakla, onu daha kolay okunur kılmakla ve postmodern bir havaya sokmakla kalmıyor, aynı zamanda sağlam kurulmuş mantık

altyapısını destekliyor.

YENİDEN ANLATIM VE GÖNDERMELER

Eserin teolojik yaklaşımına baktığımızda, dinin mizahla ele alındığını görüyoruz. Hiçbir inancın üstünlüğü

söz konusu değil. Pagan mitlerden beslenen hikâye, pagan unsurları tek tanrılı dinlerin öğelerine dönüştürüyor. Bir yandan da dinlerdeki aşırılıkları, insani zaafı teatral bir anlatıya büründürürken, farklı inanç sistemlerinin arasındaki sürekliliğe ve akışkanlığa vurgu yapıyor.

Evvel Zaman İçinde Dünya'yı genç/yetişkin edebiyat içinde konumlandırmak daha doğru. Çünkü eser pek çok referansı aynı anda içermekle kalmayıp, onlardan kendi içinde tutarlı bir yeni evren yaratıyor. İnsanı ve tarihini görece anlamlandıran genç bir okurun, hikâyedeki belli şiddet unsurlarını işlemesi de daha kolay.

Yine de Isabel Greenberg gibi genç ve yetkin bir sanatçının ve öykü anlatıcısının şu başarısının altını çizmekte yarar var: Hikâyeye kapılıp gitmek için, illaki referanslara ihtiyacınız yok. Eserin sağlam kurgusu, yeni ve kendine yeten bir öykü anlatıyor. Elbette destanların, söylencelerin kökenlerine, psikolojinin temellerine bir nebze olsun aşına olmak, kurgudaki incelikleri, muzipliği ve yeniden anlatım gücünü fark etmeyi sağlayacaktır. Ancak eser bunu okurun önüne entelektüel bir zorunluluk olarak koymuyor. Kitabın insana ve içinde yaşadığı dünyaya ilişkin uyandıracığı sorular bile, kendimizdeki dünyadaki kayıp ruh parçalarının peşine düşmemiz için yeterli.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

Çeviri ve redaksiyonun titizliği ★★★★★

Kendini bana yakalatıp ardından beni yutan... (*)

Yazan:
Alev Karakartal

“0 küçük kayığıyla tek başına Gulf Stream’de balık tutan yaşlı bir adamdı ve seksen dört gündür balık avlayamamıştı...”

Dünyanın en “sinematografik” yazarlarından Ernest Hemingway’e önce Pulitzer, bir yıl ardından Nobel Edebiyat Ödülü kazandıran, edebiyat tarihinin en çarpıcı öykülerinden *Yaşlı Adam ve Deniz*, bu kez bir grafik romanla karşımızda. Fransız sanatçı Thierry Murat’ın aynı adlı uyarlaması Bilgi Yayınevinden çıktı.

Anlatılan, seksen dört gün boyunca tek bir balık dahi yakalayamamış balıkçı Santiago ile kovaladığı kılıç balığının hikâyesi. Havana’nın balıkçı köylerinde pili bitip de artık işe yaramaz hâle gelenlere söylenen “salao”ya, yani “kötü talih”e yakalanmış yalnız ve ihtiyar bedeni, artık karnını doyurmak için değil, biraz da itibarını kurtarmak, “hiç”in karşısına “hep”i koyabilmek için açılmaktadır okyanusa. Bir de elinde büyümüş olan ve balık tutup para veremeyince ailesinin başka bir tekneye verdiği ama onu asla yalnız bırakmayan “çocuk”a (orijinalindeki adı Manolin) bir hikâye bırakabilmek için belki.

85’inci gün Körfez Akıntısı’nda (Gulf Stream) bir kere daha balığa çıkar yaşlı adam. Hazırdır... Yalnızca alet edevatıyla değil, uzun yalnızlıklarda alışkanlık edindiği

kendiyle, denizle, balıklar ve kuşlarla konuşarak; avla, avcılıkla hatta tüm dünyayla hesaplaşarak hayatı sorguladığı mütevekkil zihninin gücü yedeğinde, bu kez kaderiyle karşılaşacaktır. Bir süre sonra beklediği mucize gerçekleşir, bir çipura sürüsünü takip eden büyük bir kılıç (aslında yelken) balığı oltasına takılır. Sonrası başarı veya başarısızlık, zafer ve yenilgi, cesaret ve korkunun eşlik ettiği inat ya da kararlılık olarak okunabilecek birkaç gün süren, nefes kesici bir mücadele ve beklenmedik bir son. Avını canlıyken de ölüyken de yücelten ve saygı duyan, önce öldürmek sonra onu düşmanlarından korumak için savaşan yaşlı balıkçı ile güçlü, soylu ve zeki balığın var oluş mücadelesi, izleyen gözleri de taraf tutmayı zorlaştıran sert bir yazgının peşinde sürükleyecektir.

Uzun zaman boyunca, çizgi ve/veya grafik romanlarda genellikle desenlere ağırlık verildiği ve çizimlerin “açıklayıcı unsuru” olarak metinler hep ikinci planda kaldığı meraklısının malumu. Çizginin meselesini anlatmaya yetmediği, yetişemediği durumlar için kullanılan kelimelerin edebi bir tat bırakması, ne yazarın niyet ettiği ne de

Yaşlı Adam ve Deniz
Thierry Murat
Türkçeleştiren: Nazlı Ekin Avcı
Bilgi Yayınevi, 128 sayfa

GÖBEKLİTEPE OYUN PARKI

okurun beklediği bir şey oldu; gerekmedikçe kullanılmadı. Ne zaman ki çizgi romanlar zamanın ruhu gereği çocukların ilgi alanından çıktı ancak nitelikli ürün arayan alanın meraklısı yetişkinlere de yetmez oldu; işte o zaman işler değişti; Spielgelman, Strapi, Sacco, Nakazawa, Tardi gibi iyi örnekler, çizgi romanın “kaybettiği” genç okurla da yeniden baş kurmayı başardı.

Thierry Murat’ın, içine yazarın kendisini de koyarak uyarlayan çalışmasının bu minval bir handikapı pek yok elbette. Ne de olsa uyarlama yaptığı yazar, bizatihi “büyük balık”lardan biri. Ama bu çizimlerin, hele de renk kullanımının hikâyeye katkısını küçümsemeye yol açmamalı. Küba’nın kavurmayan ama başrolü de kimselere bırakmayan sarı sıcak güneşini sabahın erken saatlerinde soluk bir hayalet gibi sokaklarda salınmasından itibaren gün içinde, turunculaşıp keskinleşmesini sayfa sayfa izlediğimizde mesela ya da akşam çökerken çıkan tek tük yıldızın belirsiz ışığıyla aydınlanan sahilin verdiği hüznün duygusunu neredeyse sadece üç beş tonunu kullandığı bir kaç renkle anlatmak görüldüğü kadar kolay değil. Veya okyanusun günün saatlerine göre değişen hâlet-i ruhiyesini; soğuk gecelerde yalnızlığı pekiştiren devasa ve ıssız bir örtü hâline gelişini, süt beyaza kesildiği çok erken saatlerin verdiği “hiçlik duygusunu” bir kaç kalem darbesiyle yansıtmak... Yüzünün hatlarını tam seçemediğimiz, adeta bir silüetten ibaret yaşlı adamın, karanlık gecenin ortasında birdenbire rüyalarından fırlayan aslanların çarpıcı desenleriyle oluşturduğu güçlü tezat, Hemingway’in de hoşuna giderdi ihtimal.

Velhasılıkelam, hemen herkesin bir başyapıt olduğuna kani olduğu, yazarının “bu, hayatım boyunca yazabileceklerimin en iyisi” dediği rivayet edilen bu kısacık ama yoğun ve dokunaklı hikâyeyi uyarlamaya soyunmakla iyi yapmış Murat. Belki onun kılıç balığı da bu kitaptır, kimbilir? O hâlde, yenerken de yenilirken de istifini bozmayanlara selam olsun...■

(*) Bilge Karasu, *Göçmüş Kediler Bahçesi/Avından El Alan*

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★

Günümüzden 12.000 yıl önce inşa edilen, üzerinde hayvan figürleri bulunan taşlarıyla ve T biçimindeki sütunlarıyla günümüze kadar varlığını koruyan Göbeklitepe'nin kültürel dokusu, Dize'nin hayal gücüyle birleşiyor ve ortaya birbirinden eğlenceli bir sürü oyun çıkıyor.

Acaba çocuklar eskiden burada nasıl oyunlar oynuyorlardı?

HER KİTAPTA YENİ BİR SEN

abm yayınevi abm logo

Ataköy 7-B-9-10. Kısım Mah. Gobyçeşme E5 Yan Yol Cad. No:20/1 Ataköy Towers
A Blok Kat:2 Ofis No:62 Bakırköy/İSTANBUL Tel:(0212) 912 32 86
Fak: (0212) 809 30 93 www.abmyayinevi.com.tr / info@bilgiacar.com

@abmyayinevi @abmyayinlari

Zamanımızın bir kahramanı

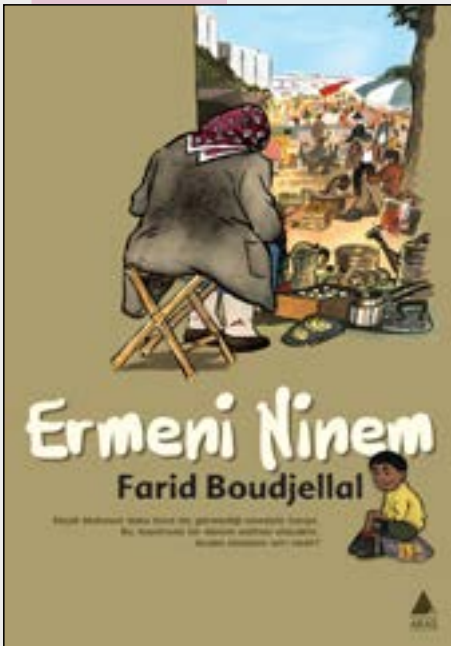
“Her sabah uyandığında hatırlıyorum, yattığımda hatırlıyorum, rüyalarımnda hatırlıyorum ve hatırladığımda bir hayalet gibi oluyorum! Anlıyorsun değil mi, benim için zor olan hatırlamak değil unutmak.”

Yazan: **Ender Özkahraman**

Ermeni Ninem
Farid Boudjellal
Türkçeleştiren:
Hande Topaloğlu Hartmann
Aras Yayıncılık, 72 sayfa

Bir kahramanın başından geçenleri konu edindiği bilgisi, çizgi roman sanatıyla ilgili genel ve toplumsal kabul görmüş bütün tanımlamaların hareket noktasıdır. Genelde bir kahramanı denge merkezi yapar ve anca öyle yol çizebilir kendine bir çizgi roman. Bu kahraman güçlü, akıllı ve esprili olur; benzeri meziyetleri sayesinde de kötülerin önüne attığı düğümü, serüvenin sonunda ne yapar, eder; mutlaka çözer. Ancak mevcut kalıpların beylikleştiğini, çizgi romanda bir yol ayırımına gelindiğini düşünen bazı çizerler de yok değil ve onların alternatif eserleri sayesinde de -ne güzeldir ki- bu sanatın köhneleşmeye yüz tutmuş kalıplarının yavaş yavaş sorgulandığı, değişmekte olan dünyaya daha içerden bakan, daha aktüel hikâyelerin yer aldığı basılı eserlerin yaygınlaştığı yavaş yavaş hissediliyor. Bu eserlerde çizgi dilinin sadeliği başlarda risk arz ediyor gibi görünse bile, ona daha etkileyici gelmeye başlayan bu dili okurun sahiplenmesi fazla zaman almaz. Kendine çizgiyi araç edinen bütün anlatı sanatları içinde daha reel, daha aktüel temaların etkili olabileceğinin ispatı artık sağlanmıştı. Sıra, yeni bir anlatım sayılan bu temsile bir ad koymaya geldiğinde de grafik roman sanatı doğmuş oldu.

Örnekleri 2000’li yıllarda gittikçe artan grafik roman türündeki eserlere artık ülkemizde de sıklıkla rastlıyoruz. Elimizde tuttuğumuz *Ermeni Ninem* adlı kitap bunlardan biri. Kitaptaki olay 1959’un Kasım ayında başlıyor. Ahmet, Cezayir kökenlidir. Karısı ve dört çocuğuyla Fransa’nın Toulon şehrinde yaşamaktadır. Bir gün telgrafla Cezayir’deki babasının öldüğü haberini alır. Karısının önerisi üzerine Cezayir’e gider ve annesini de yanına alarak döner. Cezayir’den Fransa’ya getirdiği annesinin artık onlarla yaşayacak olması, evdeki çocuklar -özellikle de 8 yaşındaki Mahmut- için olabildiğince heyecan vericidir. Adının Mari olduğunu öğrendiği ninesi, başlarda Mahmut için muammadır: İslam kültürüyle içiçe olan ailenin büyükannesinin adı neden tezattır? Neden boynundaki kolyede haç taşı-

maktadır, üstelik de Cezayir'den geldiği hâlde? Mahmut bunların normal olup olmadığını sorgularken kitap bize Mari'nin acılar içindeki geçmişiyile ilgili doneleri hissettirmeye başlamıştır artık. Ahmet'in apartman komşularından biri Armand adında Marsilyalı bir doktordur. Mari'yle tanıştıktan sonra Armand ona adı Robert olan bir Ermeniden bahseder. Adam Toulon'da nam salmış zengin bir doktordur ve Mari'nin kökenlerinden, 1915'li yıllarda geçen acı hatıralarla dolu geçmişinden Armand aracılığıyla haberdar olmuştur. Onun şehre yeni gelmiş olduğunu öğrenir öğrenmez hemen harekete geçer ve Mari'nin Türkiye'de geçen çocukluğu, Ermeni akrabalarının tehirden sonraki akibeti hakkında sorular sorar. Her karşılaşmada Mari'den geçmişi anlatmasını ister ama yaşlı kadın ketumdur. Karanlık geçmişiyle arasına uzun bir mesafe koymuş ve bu mesafeyi kısaltabilecek her gelişmeden özenle kaçınmaktadır. Her seferinde bunu anlatmaya çalışır ama doktor anlamak istememektedir sanki. Mari sonunda dayanamaz ve ona şöyle der: *"Her sabah uyandığında hatırlıyorum, yattığımda hatırlıyorum, rüyalarım da hatırlıyorum ve hatırladığımda bir hayalet gibi oluyorum! Anlıyorsun değil mi, benim için zor olan hatırlamak değil unutmak. Ben bunun için dua ediyorum."* Sonra doktora da aynı şeyi yapmasını öğütler: *"Sen de İsa'nın yapmamızı istediği şeye saygı duymalısın..."* Mari'nin kastettiği şey affettir.

Kitaptaki sadelik senaryoyla sınırlı değil, az ve öz ifadeler karelerde sergilenen çizimlerde de mevcut. Basit çizgilerden çok etkili ifadeler yaratabilen bir kitap var elimizde. Bu basitlikte derme-çatma bir yan bulamıyorsunuz; bilakis, olayların gelişimiyle içiçe

geçmiş tarihi göndermelerin oluşturduğu güçlü bir çatısı var kitabın. Bu simgesel çoğaltım sanki kendiliğinden oluşmuş gibi, kitabın dokusunu zenginleştirmiş: örneğin kitapta Mahmut'un bir arkadaşının annesinin vefatından sonra neler yaşadığını anlatan bazı sekanslar var ki, sadece görsel olarak bile çok güçlü duruyor. Babasının bu çocuğu Marsilya'ya, anneannesinin yanına göndereceğini öğreniyoruz. Çocuk, Marsilya'ya gitmeden önce vedalaşmak için onların evine geliyor ve babasının isteği üzerine Mahmut'la koridora çıkıyorlar. Koridorda vedalaşma sahnesi çok sessiz. Babası, *"Hadi, Mahmut'la vedalaş bakalım,"* diyor, *"Eminim birbirinize söyleyecek çok şeyiniz vardır."* Sonraki satırlarda Mahmut ile çocuğu uzaktan, merdiven basamaklarında başbaşa vermiş konuşurlarken görüyoruz, ama ne konuştuklarına dair en ufak bir veri yok panellerde. Bu yokluk çok şey anlatıyor bize Mahmut'un ve Ermeni Ninesinin ruh hâliyle ilgili.

Ermeni Ninem ele aldığı netameli meseleyi hiç istismar etmeden, acı verici sahnelerle, abartılara ve aşırılıklara başvurmadan anlatabilmeyi başaran etkileyici bir kitap. Mari Karamanyan'ın affetmek için verdiği mücadele ise hayranlık verici. Özellikle de dönemi-miz için örnek alınası, başta edilesi bir tavır. Kahramanlığın gerekleri arasına güçlü, akıllı ve esprili olabilmekten daha etkileyici bir özelliği, affetme meziyetini bu denli zarafetle bize hatırlattığı için Mari Karamanyan gerçek bir "kahraman" bence. ■

Çizgi ve senaryonun ifade gücü ★★★★★

Çeviri ★★★★★

Grafik tasarım ★★★★★

Baskı ve kâğıt kalitesi ★★★★★

Başka türlü bir tedavi

Williams'ın *Ormandan Çıkış* kitabıyla benzer durumdakilere kelimenin tam anlamıyla bir yol haritası çizmesi; üstelik deneyimlerini bir grafik romanla aktararak görünür kılması önemli.

Yazan: **Ceyhan Usanmaz**

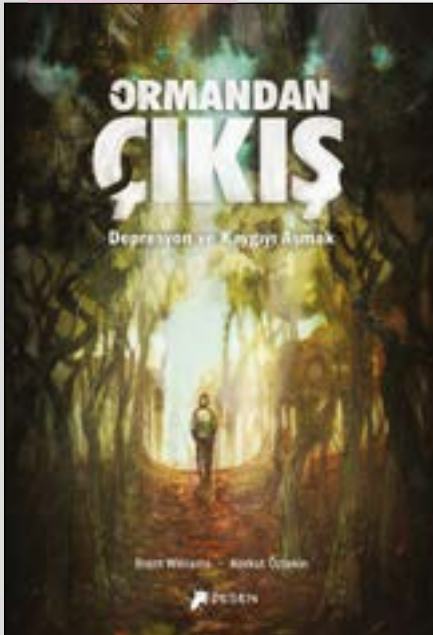
Ormandan Çıkış
Brent Williams
Resimleyen: Korkut Öztekin
Türkçeleştiren: Kadir Yiğit Us
Desen Yayınları, 168 sayfa

Yaşam yolunun ortasında, kendisini bir ormanda bulduğunu söylüyor Brent Williams. Özellikle büyük şehirlerde yaşıyorsak, aslında çoğu zaman hepimizin içinde bulunmak isteyeceği bir durum bu. Ormanda dolaşmanın, doğayla bir olmanın hissettireceklerini, olumlu etkilerini tahmin etmek zor değil. Williams'ın bahsettiği ise farklı, “karanlık” bir orman. Baş ve boyun ağrılarının eşlik ettiği uykusuz gecelerin, iştahsızlığın hüküm sürdüğü, yalnızlıkla birlikte daha da kuytularına sürüklenmekten korktuğu bir orman bu; yani, o aklımıza ilk gelen orman görüntüsünden bir hayli uzakta...

Williams'ın yaptığı benzetmeyle devam edersek; yabancıysa olduğumuz tehlikeli bir ormanda yolumuzu kaybedersek ne yaparız peki? En mantıklı çözüm, kendi başımıza başarıya ulaşacağımız yanılığımıza düşmeden, yardım bulmaya çalışmak olacaktır elbette. Williams da içinde bulunduğu ruh hâlinde kurtulmaya çabalıyor çabalamasına (meditasyon yapıyor, natüropatlara, homeopatlara, ayurvedik şifacılar, akupunkturculara gidiyor) ama “gerçek” bir tedaviye başvurması gerektiğini ve her şeyin kabullenmekle başladığını biraz geç keşfediyor.

Evet, Brent Williams, “karanlık bir orman” diyerek depresyon ve kaygıdan söz ediyor. Yaşama arzusunun yok olduğu bir noktadan nasıl geri döndüğünü de *Ormandan Çıkış* isimli kitabında paylaşmış. Öncelikle hasta olduğunu kabullenmenin ve bir tıp merkezine başvurarak kendisi için doğru tedavi yöntemini belirlemenin altını özellikle çiziyor. (Her ne kadar Brent Williams için doğru karar verme anının kitabın genel atmosferine pek uymadığını düşünsem de sonuç olarak anlatılanın kişisel bir deneyim olduğunu da göz ardı etmemek gerek.)

Williams'ın *Ormandan Çıkış* kitabıyla benzer durumdakilere kelimenin tam anlamıyla bir yol haritası çizmesi; üstelik deneyimlerini bir grafik romanla aktararak görünür kılması önemli. Bu arada illüstrasyonların Korkut Öztekin'e ait olduğunu da özellikle belirtelim.

(Korkut Öztekin, Osmanlı Anadolu'su kırsalında geçen hayalet öykülerinin toplandığı, Türk çizgi roman serisi *Deli Gücük*'teki çalışmalarıyla tanındı. Clive Barker'ın *Hellraiser: The Dark Watch* serisinde Tom Garcia'ya destek verdi. Yakın zaman içerisinde, Frank Miller'in *RoboCop: Last Stand* çizgi roman serisinde başçizer olarak çalıştı.)

YENİDEN BAĞ KURMANIN YOLLARI

Depresyon, maalesef, güncelliğini kolay kolay kaybedecek bir mesele gibi görünmüyor şimdilik. Ancak onunla mücadele yöntemleri de sunulan yol haritaları da benzer bir gelişim süreci gösteriyor. Dolayısıyla Brent Williams'ın Eylül 2018 tarihli *Ormandan*

Çıkış kitabının yanı sıra, Johann Hari'nin Türkçede çok yakın bir zaman önce yayımlanan *Kaybolan Bağlar* kitabının da adını mutlaka anmalıyız burada.

Johann Hari de tıpkı Brent Williams gibi, depresyonu kişisel olarak deneyimlemiş bir isim. Bir taraftan da üç yıl içinde altmış bin kilometreden fazla yol kat ederek dünyanın dört bir yanından sosyal bilimcilerle, depresyon ve kaygının derinliklerine inmiş insanlarla ve buradan kurtulmuş olanlarla iki yüzden fazla söyleşi gerçekleştirmiş bir araştırmacı gazeteci... İşte bu iki koldan edindiği bilgileri de *Kaybolan Bağlar* kitabında bir araya getirmiş; şöyle diyor: “Ben kendi hayatımda depresyon hakkında iki hikâyeye inanmıştım. Hayatımın ilk on sekiz yılında bunun ‘tamamen kafamın içinde’ olduğunu düşünmüştüm - yani gerçek değildi, hayaldi, sahteydi, şımarıklıktı, utanç vericiydi, zayıflıktı. Sonraki on üç yılda ise yine ‘tamamen kafamın içinde’ olduğuna inanmıştım ama bu defa çok farklı bir şekilde:

Beyindeki bir arızadan kaynaklanıyordu. Ama bu hikâyelerin ikisinin de doğru olmadığını öğrenecektim. Depresyon ve kaygının bu kadar yükselişte olmasının öncelikli sebebi kafamızın içinde değildi. Ben bu sebebin büyük ölçüde etrafımızdaki dünyada ve o dünyada nasıl yaşadığımızda yattığını keşfettim.”

Johann Hari, depresyon ve kaygının klinik olduğu kadar ekonomik ve sosyolojik boyutlarını da hesaba katarak yapmış araştırmalarını. Hatta sosyolojik yönüne daha çok vurgu yaptığını söyleyebiliriz. Sonuç olarak da “kopukluk / bağlantısızlık” ortak paydasında dokuz neden belirlemiş; doğuştan ihtiyaç duyduğumuz ama anlaşılan bir noktada kabettiğimiz bir

şeyden uzak düşme biçimleri: anlamlı çalışmadan, diğer insanlardan, anlamlı değerlerden, çocukluk travmasından, statü ve saygıdan, doğal dünyadan ve umutlu ya da güvenli bir gelecekte kopuk olmak ile birlikte genlerin ve beyindeki değişimlerin gerçek payı. Üstelik, bu nedenleri sıralayıp bırakmıyor. Tek tek saydığı nedenlere yine tek tek çözüm de öneriyor, yeniden bağ kurmanın yollarını gösteriyor. Elbette kesin bir reçeteden söz etmiyor Hari; depresyon ve kaygının “yalnızca” bu nedenlerden kaynaklanmadığını, henüz keşfedilmemiş başka nedenlerin olacağını ve kişisel farklılıkların farkında ama kapsamlı bir yol haritası çiziyor. ■

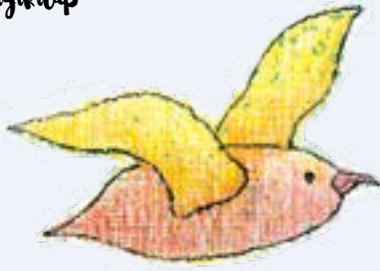
Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆

Öykünün özgünlüğü ★★★★★☆

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★

Yazan: Elif Şahin Hamidi

Uçanla da koşanla da yüzenle de gezerim!

Sessiz kitaplar sayesinde, kelimelerin kifayetsizliğine çizgilerin derman olabildiğine tanık oluyoruz.

“Koyun kurt ile gezerdi, fikir başka başka olmasa,” der Aşık Veysel. Elbette fikirler, renkler, diller, dinler, cinsiyetler başka başka olsa da herkes herkesle gezebilmeli artık. Öyle ki koyun kurt ile gezebileceği gibi bir kuş da kendi türünden olmayan başka kuşlarla ve hayvanlarla gezebilmeli, arkadaşlık edebilmeli; Can Göknil’in *Kimi Uçar Kimi Koşar* isimli sessiz/sözcüksüz kitabındaki, yumurtadan yeni çıkan minik kuş gibi. Çatlayan yumurtanın sürprizi minik siyah kuşun azim, cesaret, merak ve sevgi yüklü varoluş mücadelesi, kendini ve kendi dışındaki dünyayı keşfetme çabası herkese/her yaşa ilham verecek türden.

Göknil’in, Bratislava Uluslararası İllüstrasyon Festivali’nde, 27 ülkeden 1700 eser arasında sergilenmeye değer görülen sözcüksüz ama söyleyecek bolca sözü olan bu kitabı, resimlerle

Kimi Uçar Kimi Koşar
Can Göknil
Desen Yayınları, 40 sayfa

haykırıyor dile getirmek istediklerini. Belki de sözcüklerin söyleyeceğinden daha fazlasını dilendiriyor. Çok yönlü bir sanatçı olan Göknil’in kalemı kadar keskin fırçası sayesinde, her “okumada” bir

başka şey görüyor gözümüz, bir başka söz işitiyor kulağımız. İşte böyle sessiz kitaplar sayesinde, kelimelerin kifayetsizliğine çizgilerin derman olabildiğine tanık oluyoruz.

Özetle, resimlerde şunu görüyor ve işitiyoruz: Anne babasının güvenli kanatlarının altından çıkıp ilk uçuşunu/düşüşünü gerçekleştiren yavru kuş, pat diye yerde -bir kurbağanın kafasında- buluyor kendini. Düşe kalka büyümeye çalışırken kendi türünün dışında ilk arkadaşını da edinmiş oluyor böylece. Kurbağayla birlikte yola koyuluyor ve inek, koyun, kurt, keçi, köpek, ördek, tavşan ve hatta insan gibi başka başka canlılarla karşılaşarak dünyayı keşfe devam ediyor. Karşılaştığı her canlının şekli şemali, rengi-tüyü, yaşam alanı, yaşama şekli bir başka. Kimi yüzüyor, kimi koşuyor, kimi uçuyor, kimi tüylü, kimi tüysüz, kimi büyük, kimi küçük... Minik kuş, dev bir yumurtadan çıkan devekuşuyla karşılaşılıyor en son. Ve uçamayan ama koşan, kendisine hiç mi hiç benzemeyen bu dev kuşla arkadaş olmayı başarıyor. “Özetle” dedim, çünkü sonsuz bir görsel okuma serüveni sunan bu sessiz kitapta başka detayları görmek, başka sözcükleri işitmek size kalmış. Göknil bir söyleşisinde “Ben ressam olarak sözcükleri hissediyorum. Gözün gördüğünün sözü var bence,” diyordu. Gözünüz ve kulağınız açık olsun: siz de sözcükleri hissedin.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

**ÖDÜLLÜ YAZAR
HANZADE SERVİ'DEN AKRAN
ZORBALIĞI VE ÖZGÜVEN
ÜZERİNE RENGÂRENK BİR ÖYKÜ!**

Kısa boyunu uzatmanın yolunu arayan Kocaman Minik Öcü, sürprizlerle dolu bir yolculuğa çıkar. Döndüğünde hâlâ iki metredir ama artık bambaşka biridir.

**NASIL KİTAP OKUNACAĞINI
ÖĞRENMENİN
YOLU BU KİTAPTAN
GEÇİYOR.**

Bu kitabı okumak çok zevkli. Bir kere sayfalardaki karakterleri yerinde tutabilene aşk olsun!

ÖNEMLİ NOT

Takla atmaya razı olanlar kitaba hemen başlayabilir.

Kertenkele, gül ve güvercin

Bu tuhaf masal, sadece Saramago'nun kelimelerinden ibaret olsaydı, Borges'in çizgilerinin gücünün kendisine verdiği inandırıcılıktan yoksun kalabilirdi.

Yazan: Gökhan Yavuz Demir

Kertenkele

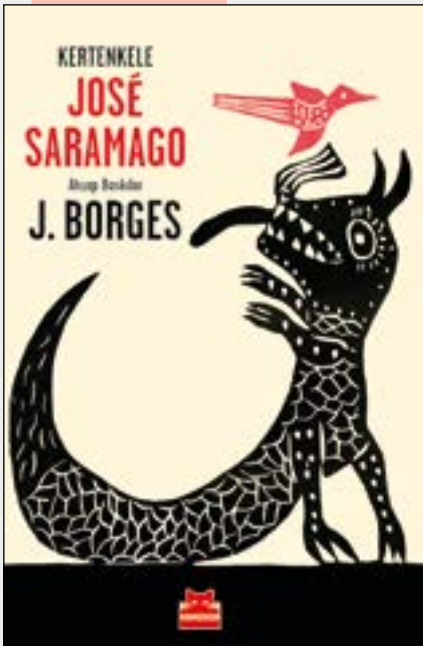
José Saramago
Resimleyen: José Francisco Borges
Türkçeleştiren: Emrah İmre
Kırmızı Kedi Yayınları, 24 sayfa

Bahçedeki çiçek saksılarının dibinde, duvardaki çatlaktan çıkıp sabahları güneşlenen bir kertenkelemiz var. Kocabaş her ne kadar kendi sıkletinde olmayanlara ilgi göstermese de bizim minik Çapul, o kertenkeleyi arayıp kovalamaya bayılıyor. Bu kovalamacadan ötürü olsa gerek kargodan çıkan, José Saramago'nun yazdığı, José Francisco Borges'in ahşap baskılarıyla renklendirdiği bir peri masalı olan *Kertenkele*'ye en çok Çapul heyecanlanıyor.

Peri masalı dediğime bakmayın, bu masalın içinde aslında hiç peri yok. Ama bir masalın peri masalı olması için illa içinde periler olması da icap etmiyor. Bizim masalın içinde birdenbire yolun ortasında peyda olan ve sokakta paniğe yol açan heybetli, yemyeşil, dev gibi bir kertenkele var sadece. Daha ne olsun ki zaten?

Trafik durmuş, insanlar korkmuş, bazıları daha çok korkmuş, yaşlı bir teyze çığlık atmış, herkes kaçmış, daha soğukkanlı birileri telefon edip yardım çağırmış, siren sesleri duyulmuş. İnsanoğlu böyledir işte. Korkmaya görsün. Anlamadığı, bilmediği, alışık olmadığı her şey karşısında saldırıp onu ortadan kaldırmayı ve her şeyi yine eskisi gibi aşına olduğu hâle getirmeye bayılır. Bu kez de öyle olmuş. Uçaklar uçmuş caddenin üstünde, tankların gümbürtüsü sarmış ortalığı, hortumlarıyla itfaiyeciler, süngüleriyle askerler, hep beraber saldırıya geçmişler. Oysa yolun ortasındaki dev kertenkele, bahçede güneşlenen binlerce küçük kardeşi gibi, yerinden hiç kıvıldamadan kuyruğunu yavaşça oynatarak güneşlenmiş ve üçgen kafasını kaldırıp telaşsızca havayı koklamaya koyulmuş.

İşte tam o saldırı ânında, masal boyu kendilerini göstermeyen periler bu olaya dolaylı olarak müdahale etmişler. O koskocaman kertenkele, perilerin tılsımlı müdahalesiyle, ansızın kan rengi, kıpkırmızı bir güle dönüşüvermiş. Gül büyüdükçe büyümüş ve bütün caddeye mis kokularını serpmiş. Derken gül silkelenmiş ve bembeyaz olmuş. Yaprakları tüylere, dikenleri gagaya, tomurcukları kanatlara dönüşmüş ve mas-mavi bir gökyüzünün derinliğinde yükselerek kaybolmuş.

Perilerin bile artık görünmediği ve masallara doğrudan müdahale etmediği büyü bozulmuş bir çağda, kaybettikleri sevdiklerinin önce toprağa karışıp çiçek açtığına, sonraysa kanatlanıp göklere yükselen bir melek olduğuna inananlar bile, dev bir kertenkelenin evvelâ bir güle, ardındansa bir güvercine dönüştüğüne inanmamışlar. Oysa *Kertenkele*'nin her yaşta okuru bizler inandık. Çünkü bu tuhaf masal, sadece Saramago'nun kelimelerinden ibaret olsaydı, Borges'in çizgilerinin gücünün kendisine verdiği inandırıcılıktan yoksun kalabilirdi. Belki pek çok çizer, bu masalı Saramago'nun anlattığı şekliyle resmetmeyi tercih ederdi. Hâlbuki Borges, Saramago'nun masalını okumuş, kendine mal etmiş ve kendi masalı hâline getirmiş. Bu sayede kitaptaki cümleleri dillendirirken Saramago'nun, resimlere bakarken de Borges'in *Kertenkele* masalını okuyorsunuz. Bu küçük ve tuhaf masala bütün lezzetini de zaten söz ile imajın bu harikulade birlikteliği veriyor. Bu iki usta sayesinde hem söz imajın altına ek bir izahat, hem de imaj sözün yanına açıklayıcı bir görsel olmaktan çıkıyor. İkisi de birbirini tamamlayan birer parça olmaktan ziyade, kendi başına ayrı bir bütün teşkil ediyor. İki farklı zekânın birbirlerinin ayaklarına basmadan uyumla dans etmelerinin sonucu, masal görsel ve düşsel bir şölen hâline geliyor. Her şeyin hızla değiştiği dünyamızda insanların korkuları ve korkularına karşı verdikleri tepki, kertenkelelerin kaldırımı uzanıp güneşlenme keyifleri, Çapul'un güneşlenen kertenkeleleri kovalamasına yol açan merakı ve iyi bir masalın insanın ruhunun derinliklerine nüfuz etme gücü galiba hiç değişmiyor. Bahçede güller tomurcuklanıyor, kumru kütüphanemin penceresine yuva yapıyor, kertenkele sabahları güneşlenmek için duvardaki çatlaklardan dışarı çıkıyor, Çapul bütün gün saksıların dibinde kertenkelenin bıraktığı kokunun izini sürüyor ve periler tılsımlarını gösterebilmek için masallarının içinde kendilerine inacak okurları bekliyor. Hayat ve masal, bizi ve birbirlerini dönüştürerek devam ediyor.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★

Deniz'in SIFIR ATIK Kitabı

Mahalleye yeni taşınan Nil her gün attıkları çöp poşetlerinin nereye gittiğini sorgular ve böylece tüm hayatı değişir. Şimdi Deniz ve sınıf arkadaşları, Nil gibi atıklarını sıfırlamanın peşinde. Bu kitapta Sima Özkan düşünmeden çöpe atılan atıkların, doğanın kusursuz dengesini bozduğuna dikkat çekiyor ve sıfır atık için yapmamız gerekenleri basit bir şekilde sıralıyor.

7 YAŞ
ve
ÜZERİ

36 sayfa, Resimli Öykü
Resimleyen: Zeynep Özatalay

REDHOUSE

REDHOUSE
kidz

SEV

Bana mutluluğu satın alabilir misin Abidin?

Yazan: E. Nida Dinçtürk

Tumpatumpa Sakın Kaybolma, didaktik olmadan tüketim kültürünü yeri ve modern dünya insanının satın alarak mutlu olabileceği yanılgısındaki çaresizliğin altını çiziyor.

Kuşaklardır değişmeyen bir ebeveyn şikâyetidir: Her gördüğünü istiyor! Oysaki alışveriş merkezlerinde kendilerini yere atarak ağlayan çocukları karşısında öfke nöbeti geçiren ya da utancından kızaran ebeveynler, bu suçun asıl sorumluları. Rol model olarak çocuklara ekonominin işleyişini, para kazanma sürecini, ihtiyaçlar için harcama yapmanın yanı sıra lüksü ve elbette ki tasarrufu gerektiği şekilde anlatamayan; çünkü çoğunlukla kendi hayatlarında da bu ayrımları keşfedemeyen, havası değişsin diye alışveriş merkezine giden, mutlu olmak için satın alan ebeveynler, bu girdabı kendi elleriyle yaratıyorlar.

Tudem Yayınlarından çıkan *Tumpatumpa Sakın Kaybolma*, tam da bu noktaya parmak basan bir hikâye. Güzin Öztürk'ün kaleme aldığı, Emre Karacan'ın çizimleriyle renklendirilen kitap, kahramanımız Efe'nin en sevdiği oyuncacı Tumpatumpa'yı

kaybedişiyle başlıyor. Çok üzülen Efe'yi annesi, yeni oyuncaklarla teselli etmeye çalışıyor ama elbette hiçbir şey Tumpatumpa'nın yerini tutmuyor. Dahası, anne ve baba, tıpkı yeni bir oyuncacığın her şeyi düzeltebileceği yanılgısına düştükleri gibi, yeni şeyler satın alarak mutlu olabileceklerini düşünerek, tutarsız bir alışveriş batağına düşüyorlar. Edinilen "sihirli bir kart" ve her fırsatta bir mabet gibi ziyaret edilen alışveriş merkezi, her şeyi daha da çıkmaza sokuyor. Sonuç olarak yaşadıkları ev o kadar çok eşyayla doluyor ki Efe ve ailesi, yerlerinden kıpırdamaz, birbirlerini dahi göremez oldukları bir enkazın altında kalıyorlar.

Öztürk'ün bu tasviri, tüketim kültürünü didaktik olmaktan uzak bir anlatımla yeri ve modern dünya insanının satın alarak mutlu olabileceği yanılgısındaki çaresizliğin altını çiziyor. Öte yandan yazarın anlatımındaki ritim ve metinde kullandığı nakaratlar sayesinde yakaladığı vurgular, alışveriş yapma hâlinin hipnotik etkisine de göndermelerde bulunuyor. Bu üslup aynı zamanda hikâyeye masalsi bir hava vererek okuru kavıyor ve kendi tarafına çekiyor. Elbette ki "şu üç günlük dünyada" mutluluk ve lüks kavramını sadece satın alabilirlikle özdeşleştiren ebeveynler de bu kitaptan nasiplerini alıyor. ■

Tumpatumpa Sakın Kaybolma
Güzin Öztürk
Resimleyen: Emre Karacan
Tudem Yayınları, 48 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★

Sessiz ve sinsi

Ayı diyor ki, ben büyüğüm, çok yemeliyim;
gelincik diyor ki, ben küçüğüm yiyip
büyümeliyim. Ufak bir “Hızır idi-Yunus idi”
parodisinden sonra olanlar oluyor...

Yazan: Olcay Mağden Ünal

Kelimelerin gücünü hafife alamazsınız. Galaksiye saçılmış binlerce sözcükten birkaçını alıp yan yana getirirsiniz ve bir yerlerde, birileri oturduğu yerde kıpırdanmaya başlar. Canlar sıkılabilir, kalpler kırılabilir ya da mutluluktan soluksuz kalınabilir. Bazen onlarla öyle bir formül kurulur ki okuyan kendini hayalden bir denklemin içinde buluverir. Ancak, bana kalırsa sesi kelimelerden çok daha güçlü çıkan bir elçi daha var: çizgiler. Herkese ulaşabilen ve akıllara ok gibi saplanabilen çizimler. Birilerini sürgüne gönderebilecek kadar kuvvetli lekeler. Kimilerini, sahip oldukları onca güce rağmen deliye döndürebilen birikintiler.

Onları kimsenin tercüme etmesine, seslendirmesine, anlatmasına gerek yok. Belki de bu yüzden sessiz kitapların yeri bende apayrı. Belki de kapaklarını açar açmaz ayaklarımı yerden kestikleri ve her sayfada, sayfalarının her miliminde beni benzersiz sahnelerle karşıladıkları için. Örneğin Aaron Becker’ın *Journey* (Yolculuk) kitabı,

içinde yüzlerce kez gezinmiş olmama rağmen her seferinde bana yeni bir “yolculuk” sunabiliyor. Becker’ın, kırmızısı yüzümüze patlayan seyahatinden Jörg Mühle’nin sevimli ormanına varalım ve *İki Bana, Bir Sana*’nın eğlenceli hikâyesine bir göz atalım. Mühle’nin kitabı sessiz değil ama çizimler ve renkler öyküyü epey besliyor. Kitabın kahramanları bir ayı ve bir gelincik. Ayı bir gün ormanda üç mantar buluyor, onları gelincikçe götürüyor. Gelincik de mantarları bir güzel pişiriyor. Tam afiyetle yiyeceklerken, paylaşırma işi meseleye dönüşüyor. Ayı diyor ki, ben büyüğüm, çok yemeliyim; gelincik diyor ki, ben küçüğüm yiyip büyümeliyim. Ufak bir “Hızır idi-Yunus idi” parodisinden sonra olanlar oluyor, üçüncü mantar sinsi tilkinin midesine iniveriyor. Yorgan gidince kavga da bitiyor tabii, ama işin kötüsü yemeğin sonunda bir de tatlı niyetine üç çilek var. Ayı ve gelincik arasındaki tartışma çok eğlenceli, ama asıl hoşuma giden gıkyı bile çıkmayan tilkinin işgüzarlığı. İşte orada da çizimlerin gücü devreye giriyor. Tilkinin o vurdumduymaz hâli öyle güzel resmedilmiş ki. İki arkadaşın arasındaki çekişmeyi görüyor, hedefine emin adımlarla ilerliyor ve doğru zamanı kollayıp onu mideye indiriveriyor. Üstelik sonrasında yüzünde beliren o mimik, işte bence kitabın kırılma anı orası: tek kelimeyle muhteşem.■

İki Bana, Bir Sana

Jörg Mühle

Türkçeleştiren: Selen Akhuy
Kuraldışı Yayınları, 32 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★

Ya çözümün bir parçasısın ya sorunun!

Yazan: **Suzan Geridönmez**

Ateşli bir pasifistin bir savaş kahramanına dönüşmesini konu eden gençlik romanı, sorumluluk, vicdan ve saf tutma kavramlarını çok yönlü sorgulatan gerçek bir hikâyeye dayanıyor.

Kurdun Ağzında
Michael Morpurgo
Resimleyen: Barroux
Türkçeleştiren: Arzu Altınanıt
Çınar Yayınları, 164 sayfa

Michael Morpurgo, yüzü aşkın çocuk ve gençlik kitabıyla kendinden çokça söz ettiren, birçok saygın ödülün sahibi 1943 doğumlu, İngiliz bir yazar. Türkiyeli okurun *Savaş Atı*, *Balinalar Geldiğinde*, *Aya Kulak Ver* gibi gençlik romanlarından tanıdığı Morpurgo, yetişkinler için opera ve senaryo da yazıyor. Ancak öğretmenlikten gelen yazarın üretiminin odağında çocuk ve gençler yer alıyor. Okuldaki işini bıraktıktan sonra eşiyle birlikte, genç kuşakların doğa ve hayvanlarla bağlarını güçlendirmek amacıyla, şehir çocukları için üç çiftlik kuran Morpurgo'nun eserlerinde, özellikle sinematografik anlatım ve savaş temasının kapladığı alan dikkat çekiyor. Birincisi, birçok kitabının sinemaya ve tiyatroya uyarlanmasında rol oynarken, ikincisi Morpurgo'nun İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında doğmuş ve savaşın etkilerinin tüm gençliğini belirlemiş olmasıyla yakından bağlantılı.

Arzu Altınanıt'ın çevirisiyle Türkçeye kazandırılan son romanı *Kurdun Ağzında*'nın yine savaş yıllarında geçmesi bu açıdan şaşırtıcı değil. İlgi çekici olan Morpurgo'nun okurlarının karşısına bu kez gerçek bir hikâyeye ile çıkması ve kendi dayıları olan Pieter ve Francis'in sıra dışı hayatlarını konu etmesi.

Francis'in 90. doğum günüyle başlayan roman, yaşlı adamın, onuruna verilen partinin ardından, o gün kutlamaya katılmayan yakınlarını hatırlamasıyla, bir anılar geçidi şeklinde kurgulanmış.

Francis'in aklı önce entelektüel babasına, ardından kardeşi Pieter'e, derken eşi Nan'e gidiyor. Onları, kimi hayatının yönünü değiştiren kimi hayatını kurtaran dostları izliyor. Ama zihninde canlanan hikâyeler öyle birbirine dolanmış ki anılar da iç içe geçiyor.

Karşımıza çıkan bütün, Francis'in olağandışı yaşam öyküsünü yansıtıyor. Kardeşi Pieter'i kıskanan, evde ona ağabeylik yaparken okulda zorbalara hedef olmasını engellemeyen bir çocuk o. Babasının yazdığı şiirlere gıpta ederken savaş karşıtı bir gence evriliyor. Kardeşi, Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne katılırken, Francis savaştan uzak durmayı seçiyor. Ama gelişmeler, askere gitmeyi ret ettiği için çalışmaya gönderildiği çiftlikte tanıştığı karısıyla sakin bir hayat sürmesine izin vermiyor. Orada, barış yanlısı arkadaşlar arasında-

ken bile konuşulan tek konu savaş ve Hitler'in zaferleri oluyor. Pieter'in ölüm haberini alınca Francis'in pasifist düşleri derin yara alıyor. Başta, inandığı ilkeleri sorguladığını kendine bile itiraf edemeyen adam, komşu çiftliğin bombalanması ve orada bulunan köylülerin öldürülmesi üzerine artık saf tutmaktan daha fazla kaçınamayacağını anlıyor. Karısının desteği ve eski bir arkadaşının yönlendirmesiyle ajan olarak eğitilip direnişçilere destek vermek üzere Fransa'ya gönderiliyor. Burada, savaş sırasında Fransa dışında diğer bütün telsiz operatörlerinden daha fazla gizli mesaj gönderen Auguste, ülkenin güneyinde önemli bir direniş hareketi başlatan Paul ve Nazilere karşı mücadele eden Yahudi bir ailenin kızı Christine ile birlikte büyük bir direniş örgütü kuruyor...

Francis, o dönem yürüttüğü mücadeleyi, "düşmanı bozguna uğratmak, yok etmek, öldürmek..." olarak tanımlıyor. Ama "yaşanmamış onca hayata, çekilen onca acıya değip değmediğini" düşünmeden de edemiyor. Yanıtı arkadaşı Auguste'e bırakıyor: "*Kazanmak, Fransa'nın özgürlüğünü elde etmek için onlar kadar acımasız ve kurnaz olmak zorundayız.*"

Barroux'un savaş atmosferini duyumsatan eşsiz çizimleriyle tamamlanan eser, Francis ve arkadaşlarının tam da öyle ve hep "düşmanın bir adım önünde" olduklarını anlatıyor. Kaçarken vurulan Paul'ün, savaştan sonra kızı ve karısının toplama kampından sağ kurtulduğunu öğrenen Auguste'nin ve Francis'i kurşuna dizilmekten son anda kurtaran Christine'nin cesaret destanı olarak okunabilen romanın sonunda yer alan biyografi ve fotoğraflar da yazarın "kahramanlarıyla" ne kadar gurur duyduğunu ortaya koyuyor. Ancak belli ki asıl derdi, kimi tarihsel süreç ya da kişisel dönemeçte, "ya çözümün bir parçasısın ya sorunun" ikileminin her türlü teorik ilkeden daha gerçek olduğunu hissettirmek. Zeki kurgulanan içeriğiyle iz bırakan kitap, "biraz iki büklüm" gibi zihinde canlandırılmayan ifadeler ve gözden kaçan kimi tashihler sayılmazsa özenli tasarımı ve nitelikli baskısı ile de göz dolduruyor. ■

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★

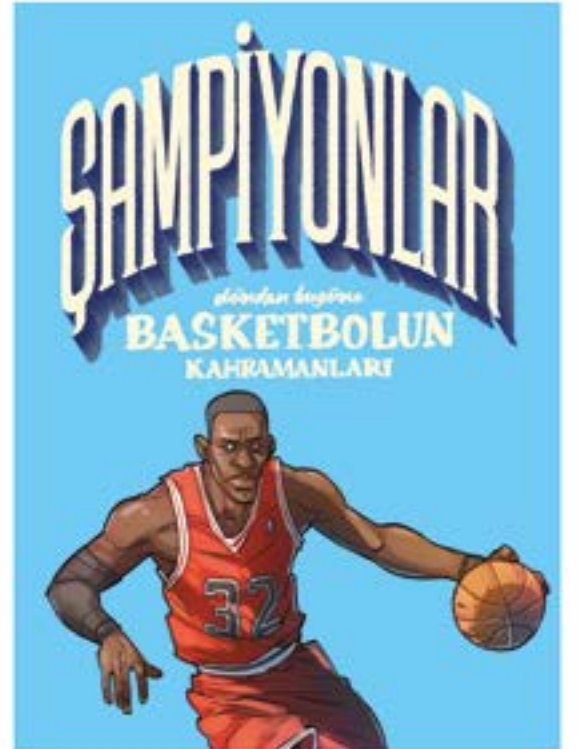
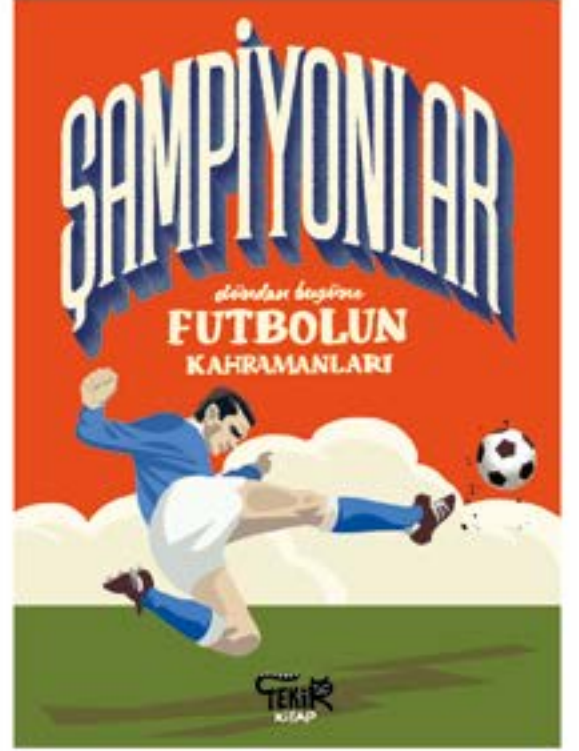
Karakterlerin işlenişi ★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Çeviri ★★★★★☆

Redaksiyon ★★★★★☆

**Galibiyetler ve mağlubiyetler,
özveri ve zaferler: futbolun ve basketbolun
bütün bu hisleri, efsanevi sporcuların
başardıkları sayesinde yeniden yaşıyoruz.**

Mutluluk kaç para eder?

Yazan: Özlem Toprak

Esra Özilhan Çiftçi'nin çevirdiği kitap, kısa ama dopdolu metninde parayla satın alınamayan mutluluğa odaklanıyor.

İlk resimli kitabı elinize aldığınız çocuk hâlinizi hatırlar mısınız? Çocukları okuma zevkiyle buluşturma noktasında, bu kitapların çok özel bir yeri var. Çünkü küçük okurlar, satırlar arasında kendi hayal güçlerine ait resimleri görmeye başlamadan önce bu rengârenk, özgün çizimlerden beslenir. Elimizde işte böyle, çizimleri de en az hikâyesi kadar etkileyici bir resimli kitap var. Ehsan Abdollahi'nin çizimleriyle hayat verdiği Pippa Goodhart'ın *Bir Şişe Dolusu Mutluluk (A Bottle of Happiness)* kitabı Arden Yayıncılık tarafından basıldı.

Esra Özilhan Çiftçi'nin çevirdiği kitap, kısa ama dopdolu metninde parayla satın alınamayan mutluluğa odaklanıyor. Masal formatındaki anlatının başkahramanı Pim adında bir çocuk. Pim, dağın eteğinde toprakları kurak, yer altı zenginliklerinden ve denizden yoksun oldukları

Bir Şişe Dolusu Mutluluk

Pippa Goodhart

Resimleyen: Ehsan Abdollahi

Türkçeleştiren: Esra Özilhan Çiftçi

Arden Yayınları, 28 sayfa

için sıkıntı içinde yaşadıkları köyden çıkıp dağın öte tarafına geçmeye karar veriyor. Bunu yaparken de asıl isteği, onca zorluk içerisinde tek sığınağı birbirine öyküler anlatmak olan köyünün halkına yeni bir öyküyle dönmek. Köpeği Tiddle ile birlikte vardıkları

bolluk bereket içinde yaşayan bu köyün pazarında aldığı mala karşılık verebileceği bir şey düşünürken, masalın özünü oluşturan cümleyi sarf ediyor. “Düşündüm de, bizde sizde daha çok bulunan tek bir şey varsa o da mutluluktur.” İyi de mutluluk şişeye konur mu? Bu sorunun yanıtını, mutluluğun maddi değerlere üstün olan yanını Pippa Goodhart'ın hiç didaktizme düşmeyen çağdaş masalının sonunda buluyoruz.

VEREREK ÇOĞALMAK

Türkçede Martı Çocuk Yayınlarından çıkan *Hamper'in Büyük Kaçışı*, *Üvey Kız Kardeşim Ella*, *Ben ve Semenderim*, *Kibirli Prune* ve abm Yayınevi tarafından basılan *Burası Benim Yerim* ile tanınan Pippa Goodhart, geleneksel masalları farklı açıdan anlatan, arkadaşlığın kıymetini, paylaşma ve dışlanma mekanizmalarını hatırlatan bir yazar. Tarih eğitiminin ardından uzun yıllar öğretmen olarak çalışan Goodhart, 1994'ten bu yana pek çok ödüllü kitaba imza attı. Kıryama tarzı resimleriyle kitabı zenginleştiren İranlı çizer Ehsan Abdollahi ise bu kitap da dahil olmak üzere kendi coğrafyasının geleneksel motiflerinden esinleniyor.

Kapitalist düzenin çarkları içerisinde insanı insan yapan değerlere vurgu yapan *Bir Şişe Dolusu Mutluluk*, çocukları edebiyatla buluşturmak için çok uygun bir anahtar. Kapının ötesi herkesi zenginleştirecek.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★

Hayat sonu olmayan bir yolculuksa “yuva” neresidir?

İsviçreli yazar Peter Stamm
ile Hans Christian Andersen
Madalyası sahibi Alman çizer Jutta
Bauer'in ortak imzasını taşıyan
Bugün Burada, Yarın Orada; yuva
diyebilecekleri “o yeri” bulmak
için uzun ve harika bir yolculuğa
çıkan sıradan bir ailenin sıradışı
öyküsünü anlatıyor.

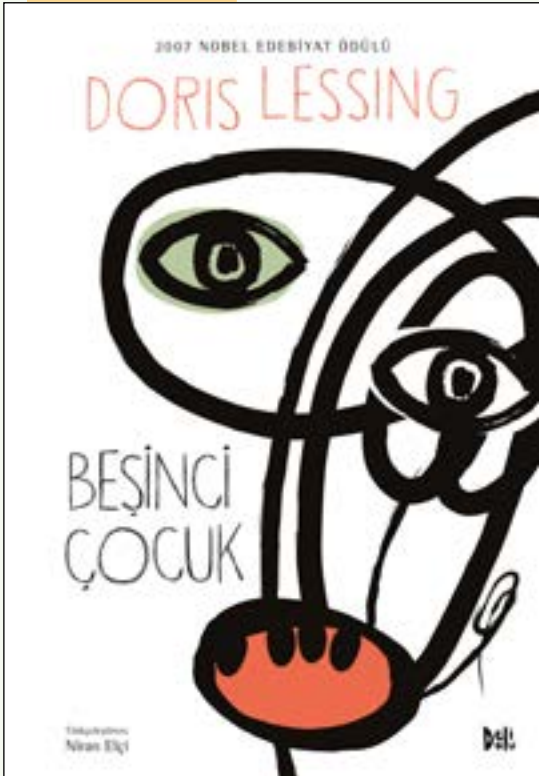

Harriet'in suçu...

"Eski zamanlarda, ilkel toplumlarda, bir ucube doğuran kadına bu şekilde davranıyorlardı herhâlde. Sanki onu suçluyormuş gibi. Ama sözde biz medeni toplumuz."

Beşinci Çocuk
Doris Lessing
Türkçeleştiren: Niran Elçi
DeliDolu Yayınları, 168 sayfa

Yazan: Feryal Saygılıgil

17 Kasım 2013 tarihinde aramızdan ayrılan Lessing, 22 Ekim 1919'da İran Kermansah'da İngiliz bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Babası I. Dünya Savaşı'nda yaralanmış, biraz para biriktirebilmek için İran Kraliyet Bankası'ndaki memuriyeti kabul etmişti. Annesi hemşireydi. 1925 yılında, çiftçilik yapmak hayaliyle Güney Rodezya'ya (bugünkü adıyla Zimbabve'ye) taşındılar. Ne var ki bir yandan Afrika'nın siyasi ortamı, diğer yandan dayanması zor iklim koşulları maddi sıkıntılarını arttırdı. Lessing, babasının savaş hikâyeleri ve annesinin baskıcı eğitimi arasında, kitaplara sığınır. 15 yaşında okuldan kaçır, 16 yaşında çalışmaya başlar. Hemşirelik, telefon operatörlüğü ve kâtibelik yapar. Rodezya'da ırkçılık karşıtı bir sol partinin kurulmasına katkıda bulunur. Evlenir, boşanır, anne olur. 1943'te Komünist Parti'ye katılır. 1949'da İngiltere'ye göç eder. Kendini tamamen yazmaya verir. *Türkü Söylüyor Otlar* (1950), *Altın Defter* (1962) en bilinen eserleri arasındadır.

Beşinci Çocuk, Doris Lessing'in 1988'de yayımladığı romanı. Daha önce Afa Yayınlarından (1990) Nihal Yeğinovalı çevirisiyle Türkçeye kazandırılan eser, geçtiğimiz günlerde DeliDolu Yayınları tarafından Niran Elçi çevirisiyle yeniden yayımlandı. Kitap, "mutlu aile",

“annelik”, “normallik/anormallik”, “ev/yuva” gibi meseleler üzerine oldukça düşündürücü bir metin.

Kitabın kahramanları Harriet ve David’in hayalleri ortaktır: Mutlu bir aile kurmak, çok çocuk yapmak ve kendilerinin de dile getirdikleri gibi “ailenin merkezi olmak”. Harriet’in daha önce hiç ilişkisi olmamıştır. David ise “gönülsüzce âşık olduğu bir kızla uzun ve zor bir ilişki yaşamıştır”(s.7). David’in ailesi yedi yaşındayken boşanır. David daha çok annesinin evindeki odasını yuvası olarak görse de iki ailesi vardır. Harriet ise anne ve babasıyla birlikte “mutlu aile yuvasında” büyür. İkisinin de ortak ideali yuvadır. Hemen evlenip Londra yakınlarında Victoria tarzında yapılmış üç katlı bir ev tutarlar. En az altı çocuk yapma hayalleri vardır. Evin borçlarını ödeyebilmek için çocuk işini ertelemek isterler ama Harriet hamile kalır. Oğulları olur: Luke. David’in biyolojik babası zengin olduğundan ondan destek almaya karar verirler. Bu arada tatillerde, paskalya ve Noel kutlamalarında görkemli evleri akrabalarla dolup taşmaktadır. Bu durum hoşlarına gitse de maddi açıdan zorlanırlar. “Ailenin merkezi olmak” kolay değildir. Bu arada Harriet’in annesi Dorothy yardımcı olmak için bir süreliğine onlarda kalmaya başlar. İkinci çocuk da birincinin peşi sıra gelir: Helen. Bu arada Harriet’in kız kardeşi Sarah’nın down sendromlu bir bebeği olur. Dorothy iki kızı arasında adeta bölünür. İkisinin de bakım emeği olarak annelerine ihtiyaçları vardır. David para yetiştirebilmek için daha çok çalışmakta, aile de daha tutumlu davranmaktadır. Dorothy evde çocuk bakımı dışında kavanoz kavanoz reçeller, domates salçaları yapmaktadır. Harriet üçüncü ve dördüncü çocuğunu da doğurur: Jane ve Paul. Üst üste hamile kalmaktan, emzirmekten yorgundur ama şikâyetçi değildir ta ki beşinci çocuğa hamile kalıncaya kadar. Korkunç bir hamilelik geçirir. Alışılmışın dışında bir bebek dünyaya getirir: Ben. Ondan kurtulmak ister ama yapamaz. David, doktorlar dâhil herkes onu suçlar; böyle anormal bir çocuk nasıl dünyaya getirir diye. David’in çocuğu değildir o.

Ailenin günah keçisi olarak görülen Harriet’in, beşinci çocuğun aynasında toplumsal değerlerle hesaplaşması “mutlu ailenin/yuvanın” dağılışını başlatır... “*Harriet bir kez daha, neden ona suçluymuş gibi davrandıklarını merak ederken buldu kendini. Ben doğduğundan beri böyle, diye düşündü. Şimdi ona gerçek buymuş gibi geliyordu, herkes sessizce kınıyordu onu. Başıma bir talihsizlik geldi, dedi kendi kendine; ben suç işlemedim*” (s.97)... *Dört harika, normal, akıllı, güzel çocuk yapmış olman ne akıllıca! Senin değerinin aynası onlar. Aferin Harriet! demedi kimse bana, asla, hiçbir zaman. Kimsenin bunu söylememiş olması tuhaf değil mi sizce? Ama Ben söz konusu olunca sürekli ben suçlanıyorum!*” (s.128).

Elizabeth Badinter’in *Kadınlık mı? Annelik mi?* kitabında (Çev.: Ayşen Ekmekçi, İletişim Yayınları, 2014) erkek egemen sistem yapısının yeni efendileri bebekler midir sorusunu sorar ve annelikte baki olan “suçluluk duygusunu” tartışır. Lessing de metninde bakım emeğini de göz ardı etmeden anneliğin ne olduğunu sorgulattırır okuyucuya. Orta sınıf bir ailenin rahatının, huzurunun farklı bir durumla karşılaştıklarında nasıl toz duman olduğunu incelikle gözler önüne serer. Başka yerlerde de vurguladığı gibi Lessing’e göre “*her tutum, duygu ve düşüncenin görünürden uzakta ama her zaman orada, dengede olan zıttı vardır*” (*Dört Kapılı Şehir*). Bu eserinde de mutluluk yuvası zannedilen evin, ev içlerinin aslında nasıl da tekinsiz yerler olduklarını gösterir.

Beşinci Çocuk’daki karakterler Harriet başta olmak üzere oldukça derinlikli, değişken, geçirgen, çok parçalı kişiliklerden oluşmakta. Bir ustanın romanı kendimizle başlayan sorgulama sürecimiz için yanı başımızda duruyor...■

1 Beşinci Çocuk, s. 75

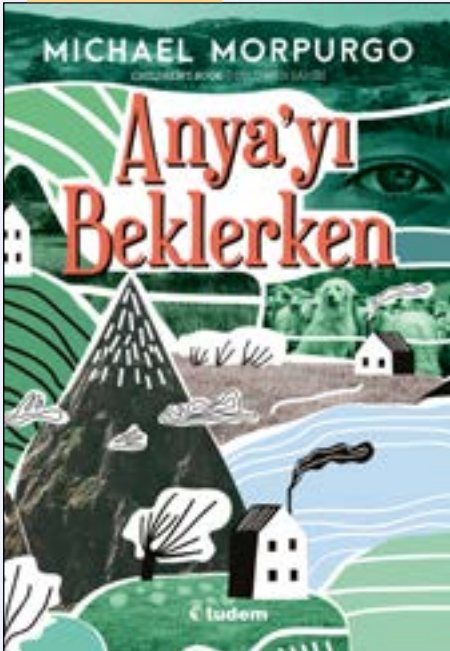
Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★
Kahramanların işlenişi	★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★

Hayatın ve çocukların savaşa imtihanı

Cesaret ve korkuyu yeniden tanımlayan *Anya'yı Beklerken* de umudun pembe balonlar eşliğinde düşlenen değil, uğruna çok acı bedeller ödenen bir hazine olduğunu gösteriyor.

Anya'yı Beklerken
Michael Morpurgo
Türkçeleştiren: Damla Kellecioğlu
Tudem Yayınları, 184 sayfa

Yazan: **Karin Karakaşlı**

Kimi yazarların sadece kitapları değil, hayat içerisinde bir dertleri, anlatacak bir meramı olur. Çocuk ve gençlik edebiyatının usta kalemi Michael Morpurgo için bu meramın adı savaş. Genç okurların elinden umudu almadan, en zorlu konuları açıklık ve dürüstlikle işlemesiyle tanınan Morpurgo'yu, Türkçede son olarak yetimhane ve koruyucu aileler eşliğinde ait olduğu yuvayı, hayattaki yerini arayan on iki yaşındaki George'un hikâyesini anlattığı *Eve Giden Uzun Yol*'da okumuştuk. Morpurgo külliyatını Türkçede okurla buluşturan Tudem Yayınlarından, yine Damla Kellecioğlu'nun çevirisiyle çıkan *Anya'yı Beklerken* de yazarın temel meselesi olan savaş eşliğindeki gündelik hayata odaklanan bir eser.

İlk kez 1990'da İngiltere'de *Waiting for Anya* başlığıyla yayınlanan kitap, bizi İkinci Dünya Savaşı'nın dehşetinin giderek hissedilmeye başlandığı bir dönemde, Alman askerleri tarafından işgal edilen Fransa'nın küçük bir sınır kasabasına götürüyor. Küçük Jo, üç yıldır cephelerde savaşan ve esir düşen babasının yokluğunda, büyükbabası, annesi ve küçük kız kardeşiyle yaşayan ve çobanlık yapan bir çocuk. Zor koşullarda yaşından büyük sorumluluk almayı öğrenmek durumunda kalan Jo'nun hayatı, erzak taşıdığı yaşlı dul Horcada, bir ayı yavrusunu korumaya çalışırken tesadüf eseri tanıştığı yaşlı Benjamin ve büyükbabasının ortak olduğu bir sırrı keşfetmesiyle daha da çetrefil

hâle gelir. Bu insanlar birbirinden bağımsız aldıkları karar eşliğinde İspanya sınırından kaçırılmak üzere kendilerine sığınan Yahudi çocuklarına yardım etmektedir. Cezası ölüm olan bu girişim, Jo'yu yepyeni sırlarla kuşatır. Jo, savaş eşliğinde büyümenin ne demek olduğunu öğrenecektir.

BİN BİR RENKLİ GRİ ZEMİNLER

Morpugo edebiyatının şaşmaz özelliği olan başkahramanla kurulan bağ bu kitap için de geçerli. Jo'yu kalbimizin orta yerine yerleştiriyor, saflığıyla bizi büyüleyen Jo'nun arkadaşı Hubert ve sınırı geçmeye çalışan Çek Yahudisi küçük kız Léah ve satranç ustası kaçak Michael'i yüreğimiz ağzımızda takip etmekten alıkoyamıyoruz kendimizi.

Yazarın bir diğer büyük başarısı da özellikle savaş gibi düşmanlığı en üst seviyeye taşıyan bir ortamda hayatın sadece siyah-beyaz olarak yaşanmadığını ve dolayısıyla öyle de anlatılmayacağını bize göstermesi. Jo, bir yandan zaman içinde arkadaş olduğu Yahudi çocukları sınırın öte tarafına geçirmek için mücadele ederken diğer yandan Wilhelm isimli Alman on başı ile de dost oluyor. Çünkü gündelik hayat, bir bombardıman sırasında kızını kaybeden bu askeri, cephede değil siviller arasında sürdürülmeye zorlanan bu savaşı sorgulamaya itiyor. Keza, direnmenin tekil bireylerle başlasa da ancak dayanışmayla anlam kazandığını kanıtlayan *Anyayı Beklerken*, özlü mesajlarından birini Jo'nun annesinin bu sırada neden bütün kasabayı ortak etmek gerektiğini Horcada'ya anlattığı şu cümlelerle veriyor okura: *"Korkacaklar evet. Büyükbaba bana Jo'dan, senden ve mağaradaki çocuklardan söz ettiğinde ben de korktum. Hatta ne yalan söyleyeyim, hâlâ da korkuyorum. Ama yapılması gerekenin bu olduğunu da biliyorum. Onlar da bilecek. Kimse onları ele vermeyecek. Çünkü biliyorlar ki, eğer böyle bir şey yaparlarsa sadece mağaradaki çocuklar değil, hepimiz acı çekeriz. Bütün kasaba; birlikte büyüdükları herkes acı çeker."*

YIKIMA İNAT YEŞERTİLEN UMUT

Morpugo hayat tecrübelerinden doğrudan beslenen ve kişisel anılarını toplumsal meseleleri

anlatmak için ustalıklı harmanlayan bir yazar. İkinci Dünya Savaşı'na giden biyolojik babası aktör Tony Van Bridge'i ancak on dokuz yaşında tanıyan 1943 doğumlu Morpugo, savaş yıllarında Londra'da büyüdüğü dönemin izlerini eserlerine ustalıklı yedirdi. Tudem Modern Klasikler çerçevesinde yayınlanan ve dünyaca tanınmasını sağlayan başyapıtı *Savaş Atı*'nda I. Dünya Savaşı yıllarını Joey adında bir atın ağzından aktaran Morpugo, Joey ile evin oğlu Albert arasındaki dostlukla unutulmazlar arasına girmişti. Broadway ve West End sahnelerinde tiyatro oyununu olarak sergilenen *Savaş Atı*, 2011'de Steven Spielberg tarafından beyazperdeye de uyarlanmıştı.

2003 yılında İngiliz Çocuk Edebiyatı Elçisi seçilen Michael Morpurgo'nun, Türkçede, büyükannesinin hikâyesinden esinlenerek kaleme aldığı *Ay'a Kulak Ver; Balinalar Geldiğinde*; modern bir Robinson Crusoe hikâyesi olarak kabul edilen *İsimsiz Adanın Kralı; Kayıp Zamanlar; Kelebek Aslanı; Tekboynuzlara İnanıyorum* ve *Satranç Şampiyonu* adlı romanları bulunuyor. Doğayla kurulan bağ, hayvanların insan hayatındaki yeri, ayrılıklarla sınanan aile bağlarını anlatan Morpugo, çocukları hayatın her hâliyle buluşturdu.

Cesaret ve korkuyu yeniden tanımlayan *Anyayı Beklerken* de umudun pembe balonlar eşliğinde düşlenen değil, uğruna çok acı bedeller ödenen bir hazine olduğunu gösteriyor. İyi ve kötünün sert sınırlarla ayrılmadığı ve tek bir insanın iradesiyle çok şeyi değiştirebileceğini anlatan *Anyayı Beklerken*, çok büyük bir mülteci sorunu ile karşı karşıya olduğumuz, neo-kapitalizm altında gelir eşitsizlikleri, emek sömürsü, hukuk skandalları ile karşı karşıya olduğumuz bir dönemde, bizi insan kılanın seçimlerimiz olduğunu öğretirken iyilik adına mücadele için güç ve inanç aşıyor.■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★☆
Kahramanların işlenişi	★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★☆

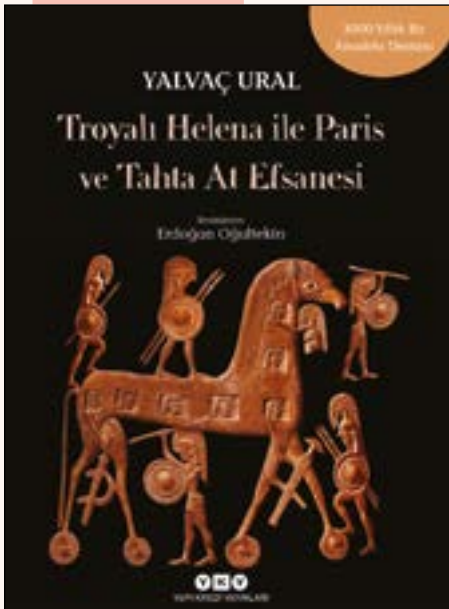

Yazan: Toprak Işık

Yağmalılı bir aşk hikâyesi

Yalvaç Ural temiz ve sade bir dille anlatmış destanı. Okunması kolay, unutulması güç bir kitap çıkarmış ortaya.

Troyalı Helena ile Paris ve
Tahta At Efsanesi
Yalvaç Ural
Resimleyen: Erdoğan Oğultekin
Yayı Kredi Yayınları, 212 sayfa

Troyalı Helena ile Paris ve Tahta At Efsanesi... Amansız bir savaşın yürek burkan destanı... Büyük şair Homeros'un Troya Savaşı'nı anlatan ölümsüz eseri *İlyada*'yı Yalvaç Ural'ın kaleminden okuyacaksınız. Yapı Kredi Yayınlarından çıkan kitabı, Erdoğan Oğultekin çok güzel resimlemiş.

Paris ve Helena sevmişler birbirlerini; ancak samanlığın seyran olmasının önünde minik bir engel var. Güzeller güzeli Helena, Kral Menelaos ile evli. Genç sevgililer, el ele tutuşup yüreklerinin götürdüğü yere, Paris'in memleketi Troya'ya, yani Çanakkale'ye kaçmışlar.

Menelaos'un abisi, Mykene kralı Agamemnon küplere binmiş. Konuyu komşuyu, eşi, dostu toplamış, dev bir orduyla Troya'yı kuşatmış. Bir yıl, iki yıl, üç yıl, dokuz yıl... Troya'nın surlarını aşip kenti ele geçirememişler. Yeter artık, sevenleri sevdiğine verelim, deyip yurtlarına dönmemişler. İnatla sürdürmüşler kuşatmayı.

Saldıranların tek dertlerinin, Helena'yı alıp kocasına geri vermek olduğuna inanmak güç. Onca çileye, Anadolu'nun zengin kentini

yağmalama hevesiyle katlandıklarından şüphelenmek pek bir mümkün. Troyalıların, topraklarına, ocaklarına, çoluklarına, çocuklarına düşman eli değmesin diye canlarını dişlerine taktıkları ise kesin.

Saldıranların en şöhretlisi Aşil... Ölümlü bir babadan olma, ölümsüz bir anadan doğma yenilmez savaşçı!... Annesi Tetis onu ayak bileğinden tutup Styks Irmağı'na batırmış. Ölüm ona, büyülu suyun değmediği topuğu dışında bir yerinden yaklaşamaz olmuş.

Hektor... Ülkesini savunanların başkomutanı...

Hektor ile Aşil'in teke tek dövüşmeleri ve sonrasında olanlar destan içinde bir başka destan. Hektor karısıyla vedalaşıp oğlunu sevip okşadıktan sonra çıkar ecelin karşısına.

"Hektor sımsıkı kavradı kargısını,

Beklemeden, olanca gücüyle fırlattı Aşil'in üzerine.

Kalkanının tam ortasından vurdu onu.

Ne yazık ki kalkanı delemedi kargı"

Kapışmadan canlı çıkan Aşil olur. Hektor'un ölü bedenini savaş arabasının arkasına bağlayıp yerlerde sürükler. Gece olunca kurt kuş yesin diye dışarıda bırakır onu. Destanın söylediğine göre tanrılar korur cansız bedeni. Oysa kim bilir, belki de kurt kuş, Aşil kadar vicdansız olmadığından dokunmamıştır Hektor'un etine.

Hektor'un babası, Troya'nın kralı Priamos, gece bir başına kaleden çıkıp Aşil'e gider. Oğlunun katiline, evladının bedenini versin diye yalvarır. Aşil, babaya acır ve isteğini kabul eder. Gösterdiği bu yüce gönüllülüğün hemen ardından ne yaptığını da okuyalım:

"Ve sonra iki seyisini yanına alıp çıktı dışarı.

Arabadaki kurtulmalıkları adamlarıyla çadırına taşıdı."

Bir araba dolusu ganimet... Aşil, kurtulmalıkları almayı da ihmal etmemiş demek.

Agamemnon'un peşine düşenler, kılıçlarıyla, mızraklarıyla aşamadıkları surların ötesine kurnazlıklarıyla geçerler. O meşhur tahta at hilesi sayesinde Troya'ya girerler ve şehri ele geçirirler. Güzelim kentte taş üstünde taş, ganimet saymadıkları omuz üstünde baş bırakmazlar. Helena'yı ne yaparlar bilinmez ama diğer kadınları alıp götürürler. Bütün kenti yağmalarlar. Aşil ise Paris'in yayından çıkan okla topuğundan vurularak Hades'i boylar.

Yalvaç Ural, destanın peşine "Meraklısına Notlar" kısmı eklemiş. Büyük şair Shakespeare'in, yağmacıların ileri gelenleri hakkındaki ifadelerini bu sayede öğreniyoruz:

Aşil: Budalaların taptığı bir put

Agamemnon: Kafasında beyinden fazla kulak kiri bulunan bir aptal

Menelaos: Boynuzların canlı abidesi

Nestor: Beyni sulanmış bir bunak

Odysseus: Dalavereler çeviren bir tilki

Diomedes: Kalleş bir köpek

Kressida: Yüzsüz yalancı bir kadın

Troilus: Ağzından küfür eksik olmayan aşk budalası bir aptal ve bir soytarı

Rivayet odur ki, önce Fatih Sultan Mehmet, sonra da Çanakkale ya da Sakarya Zaferi'nin ardından Atatürk, Hektor'un ve Troyalıların öcünü aldığını söylemiş. Yirminci yüzyılın başında Çanakkale'de ülkesini savunanlar bu defa yenilmezler ama düşmanlarının toprağa düşen bedenlerini yerlerde de sürüklemeler; yıllar sonra, başkomutanları aracılığıyla, askerlerin gözü yaşlı analarına şöyle seslenirler:

"Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz! Evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra, artık bizim evlatlarımız olmuşlardır."

Oysa Birinci Dünya Savaşı'nı kazananlar yine Troya üzerinden mesaj vermiş, Osmanlıya ateşkes antlaşmasını Agamemnon adlı zırhlı gemide imzalatmışlardır.

Yalvaç Ural temiz ve sade bir dille anlatmış destanı. Okunması kolay, unutulması güç bir kitap çıkarmış ortaya. Tarafını da hiç gizlememiş. Hektor'un Çanakkaleli olması muhakkak ki bizi ayrı etkiliyordu. Ancak mesele hemşehrilik meselesi değil; haklının ya da haksızın yanında durma meselesi... Yoksa Shakespeare Agamemnon'un kafasının içindeki kiri yüzlerce yıl uzaktan göremezdi.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★
İçerik	★★★★★
Konunun işlenişi	★★★★☆
Çizimlerin ifade gücüGrafik tasarım	★★★★★
ve baskı kalitesi	★★★★★

Yaşama anlam ve derinlik kazandırmak: Bilim, teknoloji ve sanatla iç içe

“Vermeden almak, üretmeden tüketmek temiz bir vicdanı rahatsız eder. Sırf bunun için bile emek verenlerden olmaya değer. Bilim, mühendislik, teknoloji, sanat, matematik ve felsefe emek vermek için muhteşem alanlar. Beş bin yıl önce aramızdan ayrılan biri çıkıp gelse onu şaşırtan neredeyse her şey, ömrünü bu alanlara adanmış insanların eserleri olur.”

Yazan: **Cahit Ökmen**

Yeni Ufuklar
Teoriden Pratiğe STEAM Eğitimi
Toprak Işık
Resimleyen: Doğan Gençsoy
Doğan Egmont Yayınları
180 sayfa

İnsanı insan yapan bu emek alanlarının birikimini ve birbirini besleyişini, tarihsel ve toplumsal koşullar içindeki dönüşümleriyle, bir eğitim yaklaşımı içinde ele alan bir kitaba kayıtsız kalınabilir mi?

Kurgusuyla, hedeflediği okur kitlesini güçlü biçimde yakalama olanağı veren renkli, esprili dili ve anlatımıyla; bilim, teknoloji ve sanatın insanın merak ve yaratıcılığıyla biçimlenişini ve dönüşümünü irdeleyen dört dörtlük bir eğitim kitabıyla karşı karşıyasın ey okur!

Toprak Işık, kitabında “Teoriden Pratiğe STEAM Eğitimi”ni anlatıyor... Nedir bu eğitim yaklaşımı?

STEM, İngilizcedeki bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş. Bu sözcüklerin bir araya gelişini ve STEAM’a dönüşümünü yazarın ifadesiyle açıklayalım: *“Bildiğimiz eğitimde matematiği ayrı öğrenirsin, fiziği ayrı, kimyayı ayrı. STEM, onu öyle yapmayın, hepsini birlikte, daha doğrusu birbirleriyle ilişkilendirerek öğrenin diyor bize. Hatta buna sanatı da ekleyenler var. O zaman da STEAM oluyor. Sanatın İngilizcedeki karşılığı ‘art’ ya, o yüzden araya bir de A sokuyorlar.”*

Toprak Işık, *“Hayatı anlamak için felsefe şart”* görüşünde. Bu nedenle, kitap boyunca bu alanların birbirleriyle ilişkisini “teoriden pratiğe” tatlı tatlı anlatırken felsefe boyutunu hiç ihmal etmiyor. Ardı ardına yaşanan buhar gücü, elektrik, bilgisayar ve yapay zekâyla simgelenen sanayi devrimleriyle eğitim yaklaşımları da değişime uğruyor. Toprak Işık, kitabı boyunca tüm değişim ve dönüşümlerin öznesi olan insanı ve onun bilimsel evrimini, bu değişim ve dönüşümlerin tarihsel ve toplumsal sonuçlarını da sorgula-

arak, yaşama derinlik, güzellik ve anlam katmayla biçimlenmiş bir “insanlık kültürü”nün gerekliliğini vurgulayarak ele alıyor.

Kitap öğrencilerle sohbet eder gibi, rahat ve esprili bir dille yazılmış. Örneğin, STEAM Eğitimi'nin de dayandığı, genel eğitim yaklaşımına ilişkin “bombalarını patlatırken” ironik bir tutumla, anlatımını şöyle renklendiriyor: “Eğitim... hayatın en büyük eğlencelerinden biri... Yoksa bunu daha önce söyleyen olmadı mı? Eğitimin içinde ne büyük keyifler barındırdığını şimdiye kadar sakladılar mı senden? İnanamıyorum. Biz büyüklere ne yapmalı, nasıl akıllandırılmalı bilmiyorum. İşin en önemli kısmını gizlemek konusunda müthiş beceri sahibiyiz. Bunun için tebrik ediyorum kendimizi. Hatta bana eğitimin çok sıkıcı olduğunu söylediler.’ Ciddi olamazsın. Lütfen bana biraz zaman ver; başımı vuracak kocaman bir taş bulup geleceğim.” Toprak Işık bu “bombalarını”, eğitimin sadece okulda ve sıralarda gerçekleşmediğini, yaşamın her alanında ve her yerde devam eden bir süreç olduğunu, öğrencinin sınıfta bir çanta gibi durmayıp eğitime etkin biçimde katılması gerektiğini, sahada olanın öğrenci olduğunu, iyi bir öğretmenin, iyi bir antrenör gibi ona rehberlik edeceğini... söyleyerek sürdürüyor.

Yazar, STEAM Öğretimi'yle ilgili anlattıklarını kitaba serpiştirdiği küçük, oyun tadı veren, keşfe dayalı, eğlenceli deneylerle pratiğe döküyor. Bu deneylerde

bilimin birçok yasası, işleyiş kuralı ve bilim insanların merak duygusuna dayalı çabaları da doğallıkla devreye giriyor. Kitabın en dikkat çekici yanlarından biri de yazarın her şeyi kendisinin anlatmayıp okuru araştırmaya yönelttiği tutumu. Deneylerde de problemin çözümünü okura bırakıyor, okurun çözüm yolları üstünde düşünmesini istiyor: “Şunu bir kağıda yaz lütfen: Her şeyi birinin bana anlatmasını beklemeyeceğime, yağmur, kar, çamur demeden üşenmeden kendim araştıracağıma ant içerim.”

Kitap, STEAM Eğitimi'nde önemli kavramların vurgulanmasıyla sürüyor: İşbirliğinde takım arkadaşının rakip olmadığı ve uyumun gerekliliğinin, iletişimde kişinin söylediğinden daha önemlisinin karşısındakinin ne anladığı olduğunun altı çiziliyor. Araştırmada dev bilgi yığınlarının arasında doğru ve işe yarayan bilgiyi çekip çıkarmanın, problem çömede, problemi fark etmenin ve üstüne düşünmenin önemi dile getiriliyor. Eleştirel düşünmenin yanlış, kirli, taraflı, kandırıcı bilgiyi ayırt etmek ve bilginin kaynağını araştırmak olduğu, yaratıcı düşünmenin ise hayal gücünü devreye sokmak ve hayalleri eyleme buluşturmak olduğu belirtiliyor. Yazar, tüm bunların “şahane bir eğitimin kazandırması beklenen özellikler” olduğunu vurguluyor.

Kitabının en önemli vurgularından biri de düşüncenin dille gerçekleştiği, insanın dilinin sınırlarının dünyasının sınırlarını da belirlediği: “Farkında mısın, dilinle düşünüyorsun. Dilinin yetmediklerini düşünemezsin ki. (...) pek çok akıllı insan dilin düşüncelerimin evi olduğunu söylüyor bize. Dilin yetersiz olursa düşüncelerin de yetersiz olur.”

Toprak Işık, bir bilim insanı. Bilim ve teknolojiye ilişkin görüş ve deneyimlerin merkezde olduğu, diğer disiplin alanlarının öneminin her fırsatta vurgulandığı kitabını, üç sanayi devriminin içinde yer alamamış, “treni kaçırmış” bir ülkenin, Endüstri 4.0'ı ıskalamayacağı umuduyla bitiriyor: “Yeni sanayi devrimine biz de katılacağız. İşte bunun için yeni çağın bilgisini, bilimini, sanatını ve felsefesini öğrenmeye mecburuz.” ■

Dilin akıcılığı ve açıklığı ★★★★★

Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği ★★★★★

Konunun işlenişi ★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★☆

Kardeşim bir şebek!

“Ablam bir gergedan!”

Yazan: **Çağla Vera Kılıçaslan**

Rocio Bonilla'nın yazıp resimlediği *Kardeşler!*, çift taraflı bir kitap. Her iki başlangıç sayfasında, iki farklı çocuk *“Kardeşimi sevmiyorum,”* cümlesiyle karşılıyor okuru. Bir yandan da “onu neden sevmediğimi görmek istiyorsanız, şuna bir bakın,” dercesine yan sayfaya işaret ediyorlar. O da ne! Bir şebek ve bir gergedan! Ablanın imgeleminde kardeşi tam bir şebek; çünkü o, her şeye zarar veren, eşyalarını karıştıran bir baş belası. Ayrıca sulu gözün de teki. Küçük kardeş ise ablasını bir gergedan olarak tasvir ediyor; çünkü ablası, ona küçükmüş gibi hissettiren, sıkıcı, sinirli ve zorba biri.

Kardeşler!
Rocio Bonilla
Türkçeleştiren: Halil Türkten
Gümüşü Kitaplığı, 52 sayfa

Kitabın ayrı uçlarında duran ve birbirine gerçekten gıcık olan bu iki karakter, sayfalar boyunca eş zamanlı olarak birbirine yaklaşıyor. Birbirlerine duydukları sevgide buldukları nokta ise kitabın tam ortasına denk düşüyor. Burada, kitabın kalbinde, onları bir de sürpriz bekliyor.

“Aslında iki kardeş olmak o kadar da kötü bir şey değil,” dediği yerde buluşmanın, sadece hikâyenin kurgusu ile değil kitabın tasarımıyla da gerçekleşmesi etkiyi pekiştiren güzel bir detay olmuş. Kitabın illüstrasyonlarında ise kardeşler arasında gözlerle oynan çekişmeli oyun, insanı gülümseten cinsten. Rocio Bonilla, çocukların bir duygudan diğerine zıplayıp hopleyan ifadelerini ve mimiklerindeki muzırlığı başarıyla yakalamış. Kitapta dinamik bir grafik etki de mevcut. Capcanlı, enerjik ve hareket hâlinde olan çocuk dünyası, resme iyi dökülmüş.

Kitabı okuyan biri için, sanatçının pedagoğ olarak okullarda çalışmış olduğu bilgisi de şaşırtıcı değil. Tersine bu durum, doğal ve samimi hikâyede kendini belli ediyor. Bonilla, iki çocuğun birbirlerine duydukları sevginin ve kardeş olmaktan duydukları memnuniyetin farkındalığının, büyük anlam ve aksiyonlar sonucu değil, minik ve olağan anlardan kaynaklandığının altını ustalıkla çizmiş. “Şebek kardeşin” diğerini güldürdüğü ya da “gergedan ablanın” en yüksek kuleleri yaptığını anımsatarak örneğin... Sonuç olarak, Rocio Bonilla, çocuklar için, rahatlıkla özdeşleşebilecekleri bir kardeşlik ve sevgi hikâyesi yaratmış.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★

Grafik tasarım ★★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★★

İlk kahkahayı, ismi komik olmayan atсын!

Anlatılan bizim hikâyemiz,
haydi gülelim!

İsim vermek, isim almak, isim koymak, isim annesi-babası olmak, ismini hak etmek, ismiyle müsemma olmak... Yerine göre, onomastik bir şölenle ya da hükmetmenin acı gücüyle karşı karşıya olabiliriz. Kendi aralarında “farklılık” işini nasıl çözdüklerini ve bireyselliği nasıl yorumladıklarını bilmediğimiz hayvanlara isim veren, kibirleriyle yine insanlar olmuş. Yaygın oldukları ve tanıdıkları yere göre, aynı kuşa Hindistan’ın ya da Türkiye’nin adı konmuş. Bir köpeğe renginden dolayı bir ulusun adı verilmiş. Hepsi birbirinden güzel hayvanlara bakar körlükle yakıştırılan “çirkin” isimler, komikliğiyle nam salmış Kes Gray’in, elbette dikkatini çekmiş.

“Gerçekten daha hayali bir şey yoktur,” sözünü doğrulamak istercesine, saçma isimli hayvanların muhtemelen çektikleri sıkıntılar sonrasında- adlarını değiştirmek üzere, soluğu aldıkları Komik Hayvan İsimleri Bakanlığı’nda geçiyor olaylar ve “saçma” ismini duyduğumuz her hayvana, saçmadaşlarının kahkahayla karşılık vermesiyle devam ediyor.

(Bu noktada, kitabın İngilizce orijinalinde, bakanlık isminin

Komik Hayvan İsimleri Bakanlığı
Kes Gray
Resimleyen: Nikki Dyson
Türkçeleştiren: Canan Bolel
Domingo Yayınları, 32 sayfa

Yazan:
Adnan Saracoğlu

“Ministry of Silly Animal Names” olduğunu ve çeviride “komik” yerine “saçma” tercihinin daha yerinde olacağını düşündüğümü de belirtmeliyim.)

Pembe Peri Armadillo mu yoksa Püsküllü Halı Köpekbalgı mı daha saçma? Mavi Ayaklı Sümsük Kuşu’na mı, yoksa Zombi Kurdu’na mı hunharca gülmeliyiz sorularıyla uğraşiyor akli kıt kalabalıklar. Oysa özgünlükte, komiklikte, saçmalıkta denkler ve birbirlerine değil, hep birlikte gülmeli; birbirlerine düşmek yerine birlik olmalı ve isim verenlerden birlikte kurtulmalılar.

Yazar için böylesi bir doğruculuk söz konusu değil. O, gerçeğe sinen, saçmaya konan komiğin altını çiziyor. Kahkaha tufanını büyütme için, ismi kahkahanın kendisi olan “Aha Ha Yabanarısı”nı sahneye çıkarıyor. “İsmimi mi söylüyorsunuz yoksa üstüme mi gülüyorsunuz?” ikilemini kitabına baş tacı ediyor.

Metnin önemli bir kısmını özel isimler oluşturduğundan çevirene büyük iş düşüyor. Çevirmenin kitabın adına ilişmesi (üstelik metinde kendisi de kullanmışken) gereksiz; öte yandan içerideki isimleri söyleyişi akla ve kulağa uygun. Veda esprisi de kıvamında patlıyor.

Çizer Nikki Dyson’un karikatürize hayvan portreleri, aslına uygun kullandığı renk ve desenleri, leitmotife dönüştürdüğü büyüteç esprisi yerli yerinde. Son sayfalardaki bilimsel kimlik kartları ise okur çocuğun ufkunu zenginleştirecek güzellikte.■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★

Grafik tasarım ★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★

Yazan: Nilay Yılmaz

Karaktere yakınsak ve ıraksak dokunuşlar

Yaratıcı düşünme, yoksunluk, zorluk ve imkansızlık kadar olasılıkla da besleniyor.

Bilgiyi biliş, bellek, tek sürece götüren üretim, değerlendirme ve birden çok sonuca götüren üretim gibi beş temel işlevle harekete geçiren zihnimizin, yakınsak ve ıraksak beceriler arasında sürekli yolculuk etmesi gerekiyor. Ancak eğitim sistemimiz genellikle yakınsak düşünme becerilerini öğretiyor. Yakınsak düşünme olmadan elbette ıraksak ve yaratıcı düşünemeyiz ama sadece yakınsak bakışa takılırsak da labirentin dışına çıkmanın yollarını bulamayız. O yüzden her adım ve zihinsel işlev üzerine ayrı çalışmak,

onu bir sonraki adımla tesadüfi değil sistematik bir şekilde ilişkilendirmek ve sistemin yerleşmesi için bunu onlarca, yüzlerce kez yapmak gerekir. Önceki iki yazımda yakınsak ve ıraksak düşünmenin özelliklerinden bahsetmiş, bütün kurgusal ya da bilgilendirici metin türlerine ve her yaş grubuna uygun yaratıcı okuma uygulamaları önermişim. Bu kez yakınsak düşünme çalışmalarına ıraksak özellikler eklediğim etkinlikler tasarladım. Kurmacanın bileşenlerinden biri olan “karakter”den yola çıktığım bu uygulamaları

zaman, mekân, olay örgüsü, çatışmalar vb. diğer bileşenler için de ayrıca yapılandırabileceğimizi düşünürseniz okuma sürecinin nasıl renkli, eğlenceli ve bir o kadar da verimli olabileceğini tahmin edersiniz. Yaratıcı düşünme, yoksunluk, zorluk ve imkansızlık kadar olasılıkla da besleniyor. Yakınsak düşünmenin sevdiği “olanları” ve “olabilirlikleri”, ıraksağın “imkansızıyla” ilişkilendirmek zihnimizi yeni bağlantılar kurma yönünde cesaretlendiriyor, ona yeni kapılar açıyor. Kapısız kapılardan geçmeye hazır mısınız?

Çizgi Dünyasında: Bir çizgi film düşünmelerini isteyin. Orada anlatılan dünyanın genel kurallarını, karakterlerin orada günlerini nasıl geçirdiklerini, neler yapıp yapamadıklarını (uçmak, bir şey almak için kolunun boyunu uzatabilmek, yüksekte düşünce ölmek vb.) listelesinler. Daha sonra okudukları bir öyküden ya da bilgilendirici bir metinden bir karakter seçsinler. O karakterle ilgili bildiklerini de listelesinler. Sonra öyküden bir an belirlesinler. Karakterlerini o anın hemen sonrasında o çizgi filme göndererek orada onların yaşamına ve gerçeklerine uygun yaşadığı bir günü hayal etsinler. Sonra karakter kendi öyküsünden ayrıldığı ana dönsün. Karakterin tam da o anda (çizgi film dünyasında bir gün yaşamış biri olarak) bu duruma nasıl tepki vereceğini düşünsünler. Öyküdeki gerçek tavrıyla bu yeni tavrını karşılaştırıp çizgi dünyasında yaşadıklarının (kendi dünyasından bunları yapamıyor olsa bile), bunları deneyimlemenin ona neler kazandırdığını, olaylara bakış açısında yarattığı farklılıkları anlatsınlar. Anlatılarında iki dünya arasındaki olayların, duyguların, kavramların benzer ve farklı biçimlerini karşılaştırmalarını da istemeyi unutmayın.

Albeni: Okudukları bir öyküden ya da bilgilendirici bir metinden bir karakter seçmelerini isteyin. O karakterle ilgili bildiklerini (neyi nasıl yapar, nelerden/nerelerden hoşlanır, neyi sevmez, neye nasıl tepki verir vb.) listelesinler. Daha sonra metnin kurgusundan çıkıp bugünkü dünyada onun sevebileceği şeyleri düşünsünler. Hangi müzik grubunu sevdiği, onu etkileyen, iyi hissettiren

renkleri, kitapları, yemekleri, yerleri vb. tahmin etmeye çalışsınlar. Burada amaç, iyi bildikleri kurmaca bir karakterin özelliklerinden yola çıkarak onun okurun dünyasında nelerden hoşlanabileceğinin (öyküde bahsedilen ayrıntılardan gerekçelendirmeler yaparak) keşfine çıkılması; kurmacayla gerçeğin birleştirilmesi. Öyküde geçen bir olayda karakterin tepkisine, seçtiği duyguya ve davranış biçimine ilham veren, onu besleyen şeylerin neler olduğunu bu bağlantıları kurarak açıklamaya çalışsınlar. Eğer bu uygulamayı günümüzle ilişkilendirmeyip “dönem okumasına” taşımak isterseniz, o zaman onlara öncelikle hikâyenin geçtiği döneme ait araştırmalar yapmalarını söyleyin. Bu olayların anlatıldığı yıllarda yaşayan gerçek insanların yaşam seçimlerine dair listeler oluşturmalarını, kurmaca ve gerçek ilişkilendirmesini bu kez dönemin gerçeklerinden yola çıkarak ve kurgusal karakterin özelliklerini de dikkate alarak yapmalarını isteyin.

Asla Asla Deme: Okudukları bir öyküdeki ya da bilgilendirici bir metindeki karakterle ilgili bildiklerini (alışkanlıklarını, sevdiklerini, asla yapmadığı, yapmam dediği veya yapmaktan çekindiği işleri) listelesinler. Daha sonra o karakterin “asla yapmam, yapmam, yapmamalıyım” dediği yani metinde sözü geçen ya da metinde bahsedilmediği hâlde o karakterin yapmayacağını onlara düşündüren (metinden çıkarım yaparak ve bunu gerekçelendirerek) bir hareket/eylem/düşünce seçsinler. Karakterin “asla yapmaz” dediği listeden bir şey seçip diğer listeden bunu yapabileme ihtimalini güçlendirecek bir özellik eşleştirmeye çalışsınlar. Karakter hangi özelliklerini birleştirirse, neyi denerse, aslında “olmaz” dediği bu işi mümkün kılabilir mi? Karakter bunu kendi başına fark edemeyecek durumdaysa, metindeki/öyküdeki hangi karakter ona bu yolculukta destek ve cesaret verirdi? Ona ne derdi? Bu işin imkansız olmayacağını onun hangi özelliklerini vurgulayarak ona gösterirdi? Bunu onun da fark etmesini nasıl sağlardı? Bu yanıtlara ulaşmak için kurulan bağlantıların ve gerekçelerin öyküde de gerçekçi sebep-sonuç ilişkileriyle eşleşmesi gerektiğini unutmayın.■

Böyle başladık işte...

Söyleşi:
Doğan Gündüz – Süleyman Bulut

“... Sanat, ‘eğitici sanat’ olduğu için değil, sanat olduğu için eğiticidir. Çünkü, ‘eğitici sanat’ olarak sanat, hiçbir şeydir ve hiçbir şey olan şey eğitemez de.”

Doğan Gündüz: 1979 yılında henüz üniversite öğrencisiyken, *Milliyet Sanat Dergisi’nin Çocuk Oyunu Yarışması’nda Küçümen Karcık ve Aloş adlı çocuk oyunlarınızla başarı ödülü almışsınız. O dönemde henüz kitabı çıkmadan birçok yazarın öyküleri, şiirleri, yazıları yayımlanırdı edebiyat dergilerinde. Dergiler aracılığıyla okurlar yazarı, yazar da kendi sınırlarını tanırdu. Sizin dergilerle ilişkiniz nasıldı, dergilerde yazıyor muydunuz?*

Süleyman Bulut: O yıllarda yayımlanan çocuk dergisi sayısında büyük bir patlama vardı. Hem gazeteler hem de bankalar çocuk dergisi yayımlıyordu. Kitaplarım çıkmadan önce bu dergilerde öykülerim, yazılarım çıkıyordu. Adlarını hatırlamam gerekirse, Ülkü Tamer’in yönettiği *Milliyet Çocuk*, Tan Oral’ın yönettiği *Cumhuriyet’in çocuk dergisi Çekirge*, *Hürriyet Çocuk*, *Kumbara* (İş bankası), *Başak Çocuk* (Ziraat), *Pamuk Çocuk* (Pamukbank) ilk aklıma gelenler...

D.G.: Daha sonra ilk kitabınız *Kar Tanesi*, *Arkadaş Kitaplar’dan* yayımlanıyor. *Oda Yayınları*, *Arkın Kitapevi*, *Koza Yayınları*, *Gözlem Yayınları* gibi başka yayınevleri de çocuk kitapları basarken *Arkadaş Kitaplar’a* başvurmanızın özel bir nedeni var mıydı?

S.B.: Şöyle anlatayım: *Kar Tanesi’ni* yazdım ama çekingenliğimden dolayı kimseye götürmüyordum. Dedim ki kendime, bir tane yazdın, tamam; ama ya bu bir tesadüfse? Hadi otur bir tane daha yaz bakalım... Oturdum, ikinci kitabım *Sarıtay’ı* yazdım. Kendime güvenim geldi. O sıralar Erdal (Öz) abi Cem Yayınevinin *Arkadaş Kitaplar’ını* yönetiyordu. Yerli, yabancı çok güzel çocuk kitapları yayımlıyordu. Ayrıca severek okuduğum bir yazar.

Erdal abiye gitmeye karar verdim. Gittim, Erdal abi tam çıkarken kapıda karşılaştık. Dedim ki, “İşte, ben iki çocuk kitabı yazdım, bir okumanızı...”; “Dosyalar yanında mı?” dedi. Hemen uzattım. Dosyaları sırtındaki çantaya attı, “Ben şimdi tatile gidiyorum, on beş gün sonra gel,” dedi. Benim için on beş yıl kadar uzun süren bir on beş gün. On beş gün sonra gittiğimde, beni görür görmez, “Aaa Süleyman, senin dosyaları okudum, resimlemeye bile verdim,” demesin mi? Böyle başladık işte...

D.G.: *Kar Tanesi* kitabının kahramanının adı oyununuzun adıyla aynı: *Küçümen Karcık*. 1980 yılında resimlemesini *Selçuk Demirel’in* yaptığı, *Gözlem Yayınlarından* çıkan *Aloş Emeğin Resmini Çiziyor* ise yayımlanan bir diğer kitabınız. Sanırım çocuk oyunlarınızı bir süre sonra çocuk romanına dönüştürmüşsünüz. O yıl içinde yayımlanan, resimlerini *İsmail Gülgeç’in* çizdiği üçüncü kitabınız *Sarıtay* ise bu kapsamın dışında. Niye oyunlarınızı bir de çocuk romanı olarak yazma ihtiyacı duydunuz?

S.B.: “*Küçümen Karcık*”, evet, *Kar Tanesi’nin* oyun adıydı. Romanı oyundan önce yazdım ama gidip bir yayınevinin kapısını çalamıyordum. O sırada *Milliyet Sanat Dergisi* oyun yarışması açınca, oturup “*Aloş*”u yazdım (sonra roman olarak yazdım) ama tek bir oyunla katılmak istemiyordum. Elimde *Kar Tanesi* var, onu bu kez oyun olarak yazdım, iki oyunu gönderdim. Oyuna ilgim nereden geliyor? Benim profesyonel yazarlığım radyo oyunları ile başlar. Arkası Yarın, Mikrofonda Tiyatro programlarında yayımlanmış epeyce bir radyo oyunum vardı. Tiyatro oyununa ilgim ise, 1976’da bir grup arkadaşla sokak tiyatrosu yapmaya başlamıştık. Beraber yazıyor, fabrikalarda, grevlerde beraber oynuyorduk. Sonra

Şehir Tiyatroları'nda ve Vasif Öngören Topluluğu'nda oyunculuk da yaptım. Bu arada oyunlar yazdım; bunlardan *Dost* adlı oyunum 1979'da Hürriyet gazetesinin düzenlediği yarışmada başarı ödülü kazanmıştı.

D.G.: 1979 yılı Unicef tarafından tüm dünyada çocuk yılı ilan edilince bir çocuk kitabı yazma, yazdırma furyası başlıyor. Bugün, o dönemde yayımlanan eserlerin çoğunun baskılarının artık yapılmadığını, kaybolup gittiklerini görüyoruz. Bu durum bize o dönemki çocuk edebiyatı alanındaki ürünlerin "edebi niteliği" hakkında da fikir veriyor. *Kar Tanesi* ise bugüne ulaşabilen ender kitaplardan biri. Ben kitabın 1980 yılındaki ilk baskısını, 2010 yılında Can Çocuk Yayınlarından çıkan 10. baskısıyla karşılaştırmalı olarak okudum. Gördüğüm kadarıyla ilk kitaptaki ufak tefek çelişkiler giderilmiş, gereksiz bölümler çıkarılmış, okumayı tökezleten bazı yerlerdeki pürüzler ortadan kaldırılmış. Bugün kitabın 27. Baskısına ulaşmasında metnin üzerinde yeniden yaptığınız bu titiz çalışmanın etkisi yadsınamaz. *Kar Tanesi*'nin sonraki baskısını yapmadan önce sizin metni yeniden gözden geçirmek, üzerinde çalışmak istemenizin nedeni neydi?

S.B.: Şöyle anlatayım: Ben, dün yayımlanmış bir kitabımı bugün okumaya başlayayım, hemen yeniden yazmak isteği duyarım. Şunun için: Yayımlanmış bir kitabımı yeniden okurken, onda yeni olay, olay örgüsü, karakter, anlatım imkânları fark ederim. Nerdeyse her kitabımda olur bu. Bu yeni imkânlar, ben de öyle bir yeniden yazma isteği uyandırır ki, fırsat olsa bütün kitaplarımı yeniden yazarım. Sonra da o yeniden yazdıklarımı yeniden yazarım. Can Çocuk'tan sevgili İpek (Gür) bilir, bitti diye ona gönderdiğim dosya üzerinde matbaaya gidinceye kadar bıktırıcı değişiklikler yaparım. Hiçbir şey yapmasam, noktaların, virgüllerin yerlerini değiştiririm. Benim için hiçbir kitabım bitmiş değildir. Buradan *Kar Tanesi*'ndeki yeniden yazıma gelirim... Senin sözünü ettiğin ikinci yeniden yazım. Geçen yıl *Kar Tanesi*'ni üçüncü kere yeniden yazdım. Elbette, kitabın ana omurgası,

temel karakterleri yerinde duruyor ama yeni karakterler ekledim, çıkardım, anlatımda epey bir değişiklik yaptım. 27. baskıdan itibaren okunacak olan, *Kar Tanesi*'nin üçüncü yeniden yazımıdır. Bu üç basımı karşılaştıran bir çalışma yapılırsa, ne ilginç sonuçlar çıkar, kim bilir?

D.G.: *Kar Tanesi* romanı kısaca "doğru olan her şeyin gerçekte doğru olmayabileceğini, yanlış olanların da yanlış olmayabileceğini" anlatıyor. Konusu Karlar Ülkesi'nde geçiyor. Küçümen Karık dünyaya geldiğinde kendini

Karlar Ülkesi'ne inerken buluyor. Ona ülkeyi ve hayatı öğretmeye çalışan Yıldızkar ile kar tanelerinin alın terini hamasi vatan ve din nutukları atarak sömüren Buzkar'lar romanın diğer karakterleri. *Kar Tanesi* çocuk saflığıyla sorular sorarak gerçeği bulmaya çalışıyor.

Çocuk kitapları ve sanat, baskıcı rejimlerin olduğu birçok ülkede kendini ifade edebilme aracı olarak daha fazla öne çıktığı bilinen bir şey. 1980 yılı tam da toplumsal muhalefetin yükseldiği bu yükselişin önünü tıkamak için 12 Eylül darbesinin yapıldığı yıl. Sonrası malum. Sizin bu konuyu çocuk romanı olarak yazma tercihinizde dönemin baskıcı ortamının etkisi oldu mu? "Aloş Emeğin Resmini Çiziyor" adlı kitabınız bu baskı ortamından payına düşeni alan 12 Eylül sonrası toplatılan ender çocuk kitaplarından biri bildiğim kadarıyla...

S.B.: Sanat, baskıcı ortamlarda, evet, gerçekliği yeniden üretmenin önemli yollarından biri; sanatçıyı değişik ifade yolları aramaya itiyor. "En parlak eserler sansür ortamında parlar" diye bir söz bile vardır. Bunun Türkçesi şeytan azapta gerek. Ama ben bunlara katılmıyorum. Sanat, baskılı ya da baskısız her ortamda gerçekliği yeniden kurmanın ve ifade etmenin temel yollarından biri. Katılmadığım bir şeyi daha söyleyeyim: Sanat bilgi vermez diye bir klişe vardır. Oysa suya sabuna dokunmayan metinler, tamamen eğlence olsun diye yazılmış kitaplar bile bilgi verir. Ama dikkat: Sanatın bilgisi, fizik, kimya, tarih, sosyoloji, matematikteki gibi bir bilgi değildir. Sanatın, onu

sanat yapan kendine özgü bir bilgi üretme ve sunma tarzı vardır. Sanatın bilgisi yaşantısaldır. Demokratiktir. Tek bir doğruyu dile getirmez. Sanat, bir olayın bilgisini öykü içinde çeşitli yönleriyle bir forum gibi sunar. Bilgiyi okuyucusuna dikte etmez, tersine, kararı okuyucununun metin içinden çekip çıkarmasına olanak tanır. Bu yaklaşımı çok iyi özetleyen bir sözü o zamanlar Gramsci’de okumuştum. Çalışma masama her oturduğumda hatırladığım altın sözlerden biridir. Gramsci diyordu ki: “... *Sanat, ‘eğitici sanat’ olduğu için değil, sanat olduğu için eğiticidir. Çünkü, ‘eğitici sanat’ olarak sanat, hiçbir şeydir ve hiçbir şey olan şey eğitemez de.*” Hayatımızda olan her şeyi çocuklara anlatabilmeyi başarmalıyız. Böyle bir derdim oldu hep. Çocuk, o yaşlarda, bazı olayları, olguları, değerleri, kavramları hakkıyla kavrayamaz elbette ama öyküsü aracılığıyla pekâlâ tanışabilir. Aloş dizisi, başta “emek” olmak üzere, beş kavramın beş kitapta anlatıldığı bir dizi olacaktı. Dizinin ilk kitabı *Aloş Emeğin Resmini Çiziyor* yayımlandığında dizinin diğer öykülerini yazmaya çalışıyordum. Ama kitap daha yeni piyasaya çıkmıştı ki, Gözlem Yayınevinin içlerinde Aloş’un da olduğu birkaç kitabı depodan alınarak toplatıldı. Birkaç yıl sonra yazmakla arama geçim derdi girince on beş yıl kadar uzun bir süre karalamalar yapmanın dışında yazamadım. 2000’lerden itibaren yeniden edebiyata döndüm. Şimdi Aloş dizisi üstüne yeniden çalışıyorum... Yeniden yazılacaklar arasında. Tabii Gramsci’nin sözü de hâlâ masada.

D.G.: *Kar Tanesi’nin yayımlandığı yıldan bugüne baktığımızda sistemin işleyişinde pek de önemli bir değişiklik olmadığını görüyoruz. Buna karşın bugün çocuk edebiyatında işlenen konular içinde geçmişten*

farklı olarak emek teması çocuk kitaplarında kendine daha az yer buluyor gibi... Bunun nedeni sizce ne olabilir?

S.B.: Daha az yer bulma değil de yazılan diğer konulara göre daha geride kaldı diye düşünüyorum. Yazılanlara bakarsak, ülkede hiç yoksulluk, emek hırsızlığı, haksızlık kalmamış gibi bir duyguya kapılmak mümkün. Şu da var: Eskiden emek kavramı, neredeyse sadece ekonomik-siyasal mücadeleyle sınırlıydı. Bugün öyle değerlendirilmiyor. Çok değişik alanlarda kendini gösteriyor “emek”. Çocuk haklarından tutun da kadın, çevre sorunlarına kadar pek çok alanda, dolaylı ya da dolaysız “emek” var.

D.G.: *Önümüzdeki yıl Kar Tanesi kırk yaşına basacak. Kolay değil, sizin de çocuk edebiyatı alanında kırkıncı yılınız olacak. Sayısız roman, araştırma, öykü, derleme kitabınız var. Bir yazar olarak içeriden, bir okuyucu olarak dışarıdan baktığınızda bu süre zarfında Türkiye’deki çocuk edebiyatının gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?*

S.B.: Böyle bir değerlendirmeye sayfalar yetmeyeceği için, üç cümleyle özetini çıkarayım... Bir: 70’lere kadar çocuk edebiyatından değil, çocuk kitaplarından söz edilebilirdi. İki: Bugün çocuk edebiyatı kategorisini dolduracak kadar çok ve iyi çocuk kitaplarımız var. Kitapların çizimleri, baskı kalitesi de çok iyi. Üç: Evet, iyi çocuk kitaplarımız çokça var ama çok iyi veya çok çok iyi kitaplarımızı henüz yazamadık.

D.G.: *Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?*

S.B.: Yazdıklarımızı beğenmemek, daha iyi yazmanın başlangıcıdır.■

Kar Tanesi

Süleyman Bulut
Resimleyen: Elif Ayiter
Arkadaş Kitaplar, İstanbul,
1980, 95 sayfa

Sarıtay

Süleyman Bulut
Resimleyen: İsmail Gülgeç
Arkadaş Kitaplar, İstanbul,
1980, 93 sayfa

Aloş Emeğin Resmini Çiziyor

Süleyman Bulut
Resimleyen: Selçuk Demirel
Gözlem Çocuk, İstanbul,
Haziran 1980, 47 sayfa

Bir kardeşlik hikâyesi

Bir çocuk, kardeşi doğduğunda, bunu çabucak kabullenip benimseyebilir mi?

Yazan:
M. Banu. Aksoy

Her birimizin hayatı ayrı bir maceradır ve güzel bir hikâyede her zaman krallar, ejderhalar, periler olmaz. Bazen hayatımızın biri giriverir ve olanlar olur. Hayat bir daha asla eskisi gibi olmaz. *Sen ve Ben* adlı kitabın anlatıcısı küçük çocuk da bunu söyleyerek giriyor konuya: “*Bu hikâyenin ana karakterleri biziz: ben ve sen.*”

Öykü, kahramanımızın annesi ile babasının, onu mutluluğa boğduğu gün başlıyor. Ona dünyanın en güzel hediyesini veriyorlar: Bir bebek. “*Onu marketten mi aldılar acaba? Nereden sipariş ettiler? Acaba postacı mı getirecek yoksa gökyüzünden gelen kocaman bir leylek mi?*” gibi her küçük çocuğun sıralayabileceği olası soruları sayıp döken kahramanımız, durumu her küçük çocuğun kabulleneceğinden daha kolay biçimde, hatta

biraz fazla kolay kabullenerek bekleme başlıyor. Doğacak kardeşini düşünüp mutlulukla dolup taşarken onun neye benzeyeceğini hayal ediyor. Odasının rengine karar vermeye çalışıyor; eşyalarını seçiyor ve büyük gün gelip çatıyor. “*An-*

nemle babam bana çok uzun zamandır beklediğim o en güzel hediyeymi vermişlerdi. O hediye sendin!”

Bebeğin sürekli uyumasını, hiç konuşmamasını ve hep ağlamasını hoşgörülle karşılamak ve bu ağlamaların farklı anlamlarını anlayabilmek, onunla oynamak, bir şeyleri paylaşmak, onun bir an önce büyümesini istemek... Kahramanımız tüm süreci kavrayışı öyle ideal düzeyde ki ve olayları kendinden beklemediğimiz bir olgunlukla anlatıyor ki, bu noktada “*Bir dakika,*” deme ihtiyacı duyuyoruz. Sürecin bu kadar olumlu ve olaysız ilerlemesi mümkün mü? Bir çocuk, kardeşi doğduğunda gerçekten de bunu bu kadar çabuk kabullenip benimseyebilir mi?

Tam da o anda kahramanımız bizimle bir sırrını paylaşıyor. “*İlk birkaç gün içinde, garip bir durum fark ettim. Herkes hayranlıkla sana bakıp duruyordu. Beni artık görmezden geldiklerini düşündüm ve aniden büyük bir üzüntüye kapıldım.*” (...) “*Onlara dedim ki: ‘İçimde büyük bir boşluk hissediyorum. Boşluk büyüdükçe ağlayasım geliyor.’*” Kıskançlık duygusu bu kadar basitçe gündeme geliyor. Abartmadan ve yanlış bir şey olmadığı hissini vererek...

Elisenda Roca'nın yazdığı kitabın resimleri Guridi imzası taşıyor. Roca'nın sözcüklerle yaptığını Guridi çizgiyle yapmış ve ortaya bir çocuğun duygularının en yalın hâliyle tasviri çıkmış. *Sen ve Ben*, kardeş kaygısı yaşayan çocuklar ve onların duygularına rehberlik edecek ebeveynler için can simidi olacak bir kitap...■

Sen ve Ben
Dünyanın En Güzel Hikâyesi
Elisenda Roca
Resimleyen: Guridi
Türkçeleştiren: Mehmet Çilingir
Tekir Kitap, 44 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆

Öykünün özgünlüğü ★★★★★☆

Grafik tasarım ★★★★★★

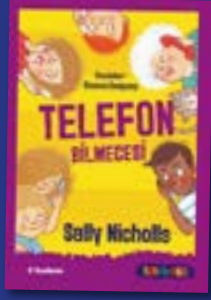
Baskı kalitesi ★★★★★★

Türkiye'de
ilk kez

Okuma güçlüğü çeken ve okumaya isteksiz çocuklar için özel bir koleksiyon

Okuma seviyesi: ★☆☆☆☆
İlgi yaşı: 7-10

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 7-10

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 7-10

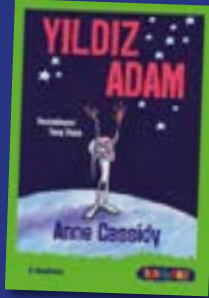
SENdeOKU koleksiyonu, sade ve anlaşılır dili, renklendirilmiş sayfaları, disleksi dostu yazı tipi, harfler, satırlar ve paragraflar arası bırakılan ferah boşlukları, birbirinden ilgi çekici ve eğlenceli öyküleriyle çocukları edebiyatın keyifli dünyasına yaklaştırıyor.

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 7-10

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 8-12

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 8-12

YENİ!

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 8-12

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 8-12

Okuma seviyesi: ★★☆☆☆
İlgi yaşı: 9-12

tudem.com

Facebook Twitter Instagram YouTube tudemyayinrubu

sendeoku.org

35. YIL
TUDEM
YAYIN
GRUBU

Ahmet Buke, yeni öyküleriyle Can Çocuk Yayınları'nda!

*"Çöp toplamak zordur,
ama kâğıt hurda toplamak
daha da zordur. Çünkü kâğıt
kilo tutmaz kolay kolay.
Durmadan toplamak
gerekir. Üstelik yağmurda
çamurda hemen heba olur.
Sabır ister. Bir de iyi
arkadaş."*

Çağdaş edebiyatımızın ödüllü öykücülerinden Ahmet Buke, öykülerini bu kez genç okurlar için kaleme aldı. Hüzün ile sevincin, yokluk ile umudun, acı ile dayanışmanın iç içe geçtiği *Kırlangıç Zamanı*'nda, hayatı göğüsleyen, sevdiklerini özleyen, her zaman çalışan ve umut eden insanları, çocukların ve gençlerin dilinden anlattı. Sait Faik Hikâye Armağanı ve Oğuz Atay Öykü Ödülü gibi saygın ödüllere değer görülen yazarın kaleminde, hayatın ve büyümenin zorluklarına dostluğun, komşuluğun, sevginin, anlayışın gücü, umudu ve güler yüzü eşlik ediyor.

